

Singapur'un Ekonomik Mucizesinin Temel Dinamikleri: 1965-1995

Umut ÇAKMAK¹

09 Nisan 2021'de alındı; 23 Şubat 2022'de kabul edildi.
25 Şubat 2022'den beri erişime açıktır.

Received 09 April 2021; accepted 23 February 2022.
Available online since 25 February 2022.

Araştırma Makalesi/Original Article

Özet

Altmış yıl önce Singapur, kişi başına düşen 500 ABD dolarının altındaki geliri ile gelişmemiş bir ülkediydi. Yoğun afyon kullanımı, çete dolu sokakları, kokuşmuş gecekondu mahalleleri ve irksal gerilimleriyle tanınıyordu. 1965 yılında Malezya'dan ayrıлып bağımsız olduktan sonra da, küçük bir iç pazarı bulunan, işsizlik oranının ortalama %14 olduğu ve nüfusun yarısının okuma yazma bilmediği bir şehir devletiydi. Günümüzde ise Singapur, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden birisidir. 2019 yılı itibarıyla kişi başına düşen 65.000 ABD doları geliriyle dünyanın dokuzuncu sırasındadır. Ayrıca, rekabet gücü, ekonomik özgürlük, iş ortamı, fen ve matematik eğitimi gibi birçok özel sektör karşılaştırmalı endekslerinde dünyada üst sıralarda yer almaktadır. Singapur; küreselleşmeye ayak uydurarak, serbest piyasa ekonomisini benimseyerek, eğitime önem vererek ve sıkı pragmatik hükümet politikalarını izleyerek bu olağanüstü büyümeyi gerçekleştirmiştir. Toprak ve doğal kaynak yoksunu bir ülke için Singapur'un ekonomik yükselişi oldukça dikkate değerdir. Son söz olarak; Singapur, halkını yetiştirmek için yoğun emek harcamış ve kendi insanına fazlasıyla değer vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Singapur Ekonomisi, İhracata Dayalı Büyüme, Teknolojik Gelişme
JEL Kodları: O10, O30, O53.

© 2022 EYD tarafından yayımlanmıştır

¹ AHBV Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Ankara/Türkiye. E-posta: umut.cakmak@hbv.edu.tr
 ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-4307-4264>

Abstract**Fundamental Dynamics of Singapore's Economic Miracle: 1965-1995**

Sixty years ago, Singapore was an undeveloped country with a GDP per capita of less than US\$500. It was known for its opium dens, gang-ridden streets, fetid slums and racial tensions. After separating from Malaysia and becoming independent in 1965, it was a city-state with a small domestic market, an unemployment rate of 14% on average and half the population was illiterate. Today, Singapore is one of the world's fastest growing economies. Its GDP per capita rose to US\$65,000 in 2019, making it the ninth highest in the world. In addition, it also ranks high globally in many private sector comparative indices, such as for competitiveness, economic freedom, business environment, science and mathematics education, among others. Singapore has achieved this remarkable growth through embracing globalization and free market capitalism while emphasizing the importance of education and following strict pragmatic government policies. For a country that lacks territory and natural resources, Singapore's economic ascension is quite remarkable. As a final word, we can say that Singapore has worked hard to educate its people and has also greatly valued its people.

Keywords: Singapore Economy, Export-Based Growth, Technological Development.

JEL Codes: O10, O30, O53.

© 2022 Published by EYD

Bu makalenin adını ve doi numarasını içeren aşağıdaki metni kolayca kopyalamak için soldaki QR kodunu taratınız. Scan the QR code to the left to quickly copy the following text containing the doi number of this article.

Fundamental Dynamics of Singapore's Economic Miracle: 1965-1995
<https://doi.org/10.5455/ev.21007>

1. Giriş

Singapur, Malezya Yarımadası'nın en güney ucunda yer alan ve New York'tan daha küçük bir arazi alanına sahip olan bir ada devletidir. 1960'ların başında Singapur, afyon kullanımının yoğun olduğu, sokakların çetelerle dolduğu, kokuşmuş gecekondu mahalleleri ve ırksal gerginlikleriyle tanınan bir ülke konumundaydı. 1965 yılında Malezya'dan bağımsız olduktan hemen sonra da, küçük bir iç pazarı bulunan, işsizlik oranının ortalama %14, kişi başına düşen gelirin de yaklaşık 500 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) doları olduğu ve nüfusun yarısının okuma yazma bilmediği bir şehir devletiydi.

Singapur, Malezya Federasyonu'ndan ayrılmak zorunda kalıp, Ağustos 1965'te bağımsız hale geldiğinde, Başbakan Lee Kuan Yew² Singapur'un hayatta kalmasından endişe duyuyordu. Lee (2000) anılarında şunları yazmıştı: “*Malezya'dan ayrılmamız ve bir sonraki hedefimize herhangi bir ışık olmadan gitmemiz istendi. Olası olmayan hayatta kalma ihtimali ile yüz yüze kaldık. Ağustos 1965'in 9. gününde işaretiz bir yolda bilinmeyen bir yere doğru bir yolculuğa büyük bir endişeyle başladım.*” (Quah, 2018, s. 5).

Lee'nin üstün devlet yönetimi bu endişelerini boşa çıkardı ve Singapur ekonomisi 1965 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra, Gayri Safi Yurt İçi Hasılası'nı (GSYH) yıllık ortalama %7,7 ve ilk 25 yılında da %9,2 oranında artırmayı başardı. 1960'lı yıllardan sonra ortaya çıkan hızlı sanayileşmenin ve büyümenin kaynağı ise imalat sanayisi temelli ihracat oldu. 1970'lerin başında, çok kısa bir süre içinde tam istihdama ulaşan Singapur, yaklaşık on yıl sonra Hong Kong, Güney Kore ve Tayvan gibi Asya'nın yeni sanayileşen ekonomileri arasında yerini aldı³.

Singapur ekonomisi bu dikkate değer gelişmeyi, küreselleşmeye ve serbest piyasa ekonomisine uyum sağlayarak, eğitime önem vererek ve sıkı pragmatik hükümet politikalarını takip ederek başardı. Yatırımcıları çekmek için Singapur, güvenli, yolsuzluktan arınmış, vergilendirmede düşük ve sendikalar tarafından engelsiz bir ortam oluşturdu. Hükümet tarafından bunu sağlamak için seçilen yol ise, kişisel özgürlükleri kısıtlamak ve bir anlamda bunları otokratik yönetim ile değiştirmektir. Örneğin, uyuşturucu veya yolsuzlukla ilgili suçlardan ölüm cezası verildi. Ulusal birliği tehdit eden herkes mahkemelere başvurmadan hapse atıldı. Bu acımasız, ama iş dostu yasalar, şehir devletine akın eden uluslararası yatırımcıların ilgisini çekmeyi başardı.

² Lee Kuan Yew, 1959-1990 döneminde ülkeyi yöneten Singapur'un ilk Başbakanıdır. Dünyanın en uzun hizmet veren Başbakanı unvanına sahip olan Lee, üstün başarısından dolayı Güneydoğu Asya bölgesindeki en etkili siyasi figürlerinden birisi olarak kabul edilmektedir.

³ <https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview#:~:text=Singapore%20is%20a%20high%20income,the%20world's%20most%20competitive%20economies> (Erişim Tarihi: 02.02.2021).

Bu devlet odaklı kalkınma modeli sayesinde, yaklaşık kırk yıl boyunca yüksek GSYH büyüme oranlarına ulaşan Singapur ekonomisi, 2019 yılı itibariyle kişi başına düşen 65.000 ABD doları geliriyle dünyanın en zengin ülkelerinden birisi haline geldi⁴. Ayrıca Singapur, “rekabet gücü”, “ekonomik özgürlük”, “iş ortamı”, “bilim ve matematik eğitimi” gibi birçok özel sektör karşılaştırmalı endekslerde küresel düzeyde yüksek sıralara ulaştı (Lim, 2013, s. 3). 2017 yılında Singapur, Miras Vakfı'nın Ekonomik Özgürlük Endeksi tarafından dünyanın en açık ikinci ekonomisi kabul edildi.

Singapur'un başarısı sadece bunlarla sınırlı kalmadı: İşsizlik oranını 1960'ların başında %14'lerden, 1970'ler gibi çok kısa bir süre içinde %2'lere düşürmeyi başardı. 1960 yılında yaklaşık 1 milyar ABD doları olan ihracatını (mal ve hizmet), 1995 yılında 160 milyar dolara, 2018 yılında da 663 milyar dolara yükselterek, dünyanın en fazla ihracat yapan 10'uncu ülkesi haline geldi. İhracatta sağlanan bu hızlı dönüşüm, Singapur'un 1984 yılından sonra sürekli artan oranlarda (GSYH'ye oranı) dış ticaret fazlası vermesine neden oldu. Ayrıca, Singapur'un altın dahil döviz rezervleri, 1960 yılında sadece 120 milyon ABD doları iken, 1995 yılında 68,8 milyar dolara, 2018 yılında ise 292,7 milyar dolara ulaştı⁵.

Bütün bunların yanı sıra, hükümet, eğitim harcamalarını 1956 yılında 63,4 milyon dolardan, 2016 yılında 12,6 milyar dolara yükselterek yaklaşık 200 kat artmasını sağladı. Singapur, arazi ıslahı çalışmaları sonucunda arazi alanını 1959 yılında 581,5 km²'den 2016'da 719,2 km²'ye yükseltti (Quah, 2018, s. 5). 1965 yılından sonra, toplu konutlar, yollar ve limanlar inşa etti ve telekomünikasyon altyapısını güçlendirmeyi başardı. Örneğin, 1992 yılına gelindiğinde, Singapur Limanı nakliye tonajı açısından dünyanın en yoğun limanıydı ve toplam kargo hacmi 238 milyon tona ulaşmıştı. Limanda herhangi bir zamandaki ortalama gemi sayısı 700'ü buluyordu. Aynı zamanda Singapur, dünyanın en büyük yakıt ikmal limanı ve günde bir milyon varilden fazla

⁴ Singapur, 2019 yılı itibariyle kişi başına düşen gelir açısından dünyada 9'uncu sırada yer almıştır.

⁵ <https://www.theglobaleconomy.com/Singapore/Reserves/> (Erişim Tarihi: 04.02.2021).

rafinaj kapasitesiyle dünyanın üçüncü büyük petrol arıtma merkezi haline geldi. Ayrıca, dünyanın en büyük gemi onarım merkeziydi (Müller, 1997, s. 70).

Küçük iç pazarına ve doğal kaynak eksikliğine rağmen, 1997/98 Asya, 2000 Dot-Com ve 2008/09 küresel krizinden sıyrılmayı başaran ve takip eden yıllarda da yüksek büyüme oranlarını yakalayan Singapur, ihracata dayalı büyüme modelini başarıyla uygulayan ve “ekonomik mucize” yakıştırmalarını hak eden ülkelerden birisi olmuştur.

Bu bağlamda çalışmanın temel konusu, Singapur'da sosyal ve ekonomik dönüşümün önemli bir kısmının gerçekleştirildiği 1965-1995 döneminin bir analizidir. Alt başlıkların içeriğine göre bu dönem haricindeki gelişmelere de çalışmada yer verilmiştir. Giriş Bölümü'nden sonraki İkinci Bölüm'de, Singapur'un ekonomik kalkınma sürecinin aşamaları ve büyüme performansı; Üçüncü Bölüm'de, Singapur'un ekonomik kalkınmasının temel dinamikleri yer almıştır. Sonuç kısmında ise çalışmaya ilişkin genel değerlendirmeler yapılmıştır.

2. SİNGAPUR'UN EKONOMİK KALKINMA SÜRECİ VE BÜYÜME PERFORMANSI

2.1. Singapur'un İlk Kalkınma Planı: Devlet Kalkınma Planı (The State Development Plan/1961-1964)

Singapur ekonomisinde kalkınma sürecinin ilk adımı, 1961-1964 döneminde uygulanan Devlet Kalkınma Planı ile atılmıştır.

Devlet Kalkınma Planı, Singapur'un ekonomik kalkınması için hazırlanan ilk resmi planıdır. Plan, üretimin genişlemesi yoluyla ekonomik durgunluğun ve yüksek işsizlik oranlarının çözümüne çare bulmak için uygulamaya konulmuştur. Esasen, plan iki temel hedef üzerine kurulmuştur: İlki, milli geliri nüfus artışına uygun bir oranda artırmak; ikincisi ise, artan nüfus nedeniyle işgücüne yapılan ilaveleri masedecek yeni iş imkânları yaratmak ve bu sayede de işsizlik oranlarını düşürmek. Yine bu plana göre,

sanayinin büyümesi özel sektörün sorumluluğuna; altyapı ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesi ise kamu sektörünün sorumluluğuna verilmiştir. Ayrıca, tekstil, giyim ve elektrikli ve elektronik ekipmanların montajı gibi emek yoğun ithal ikameci endüstrilerin teşvik edilmesi planın hedefleri arasında yer almıştır (Müller, 1997, s. 63). Bu temel politikaların uygulanması ise, 1961 yılında kurulan Ekonomik Kalkınma Kurulu'na (Economic Development Board/EDB⁶) verilmiştir. Plan kapsamında kalkınma harcamalarına tahsis edilen toplam tutar 871,02 milyon Singapur doları olup, bunun %58,1'i ekonomik kalkınma, %40,4'ü sosyal kalkınma ve kalan %1,5'i ise kamu idaresi için ayrılmıştır⁷.

Ekonomik Planlama Birimi (Economic Planning Unit/EPU) tarafından 1964 yılında yayınlanan bir rapora göre, Devlet Kalkınma Planı, ulusal geliri ve kişi başına düşen geliri yeterli ölçüde artırma hedefinde fazlasıyla başarılı olmuştur.

2.2. Singapur'un 1960-1995 Dönemi Temel Kalkınma Aşamaları

Singapur, 1960-1995 dönemini içeren ekonomik kalkınma sürecinde dört temel aşamadan geçmiştir (Elkan, 1995b, ss. 11-14):

İlk aşama, 1959-1965 dönemini içeren "ithal ikameci kalkınma" dönemidir. Singapur'un sanayileşmesini teşvik etmede bir miktar başarılı olan ithal ikameci strateji, 1960'ların ortalarından itibaren çözülmeye başlamıştır. Bu çözülmelerin temelinde de, iç pazar için üretim yapan firmaların, imalat sanayinde ölçek ekonomilerinden tam olarak yararlanamaması yatmıştır. Ayrıca, ithal ikameci stratejinin ihracat üzerindeki olumsuz etkisi, giderek artan ölçüde ödemeler dengesi sorunlarına yol açmıştır.

⁶ Ekonomik Kalkınma Kurulu, yerli ve yabancı girişimcilere üretim faaliyetlerinin kurulması ve yürütülmesinde mali yardım, teknik danışmanlık ve diğer destek biçimlerini sağlayarak sanayileşme çabalarına öncülük etmek için 1 Ağustos 1961 tarihinde kurulmuştur.

⁷ <https://eresources.nlb.gov.sg/history/events/df20e505-af12-4ebb-8133-bce96c2e1e1f> (Erişim Tarihi: 05.02.2021).

İkinci aşama, 1966-1973 dönemini içeren “ihracata dayalı kalkınma” dönemidir. Singapur, Malezya Federasyonu'nun bir üyesi olduğu dönemde ithal ikameci anlayışı 1965 yılına kadar tercih edilmeye devam etmiştir. Yeni stratejinin amacı ise, hemen hemen her ihracat için serbest dış ticaret rejimini uygulamak ve üreticilerin hammadde ihtiyacını dünyanın herhangi bir yerindeki en ucuz kaynaktan ve ithalat vergileri ödmeden elde etmelerini sağlamaktır. İthalat kotalarının kaldırılması ve tarifelerin azaltılması, ihracatın artmasına, ödemeler dengesinin iyileşmesine ve 1960'ların en önemli sorunu olan işsizliğin kademeli olarak azalmasına yol açmıştır (Müller, 1997, s. 63).

Üçüncü aşama, 1973-1984 dönemini içeren “endüstriyel yeniden yapılanma” dönemidir. Singapur, 1970'lerin başında tam istihdam seviyesine ulaşmasıyla kalkınma stratejisinde yeni bir aşamaya girmiştir. Önceki on yılın ikinci yarısında temel hedefi ihracata yönelik yatırımları teşvik etmek olan Singapur'un yeni hedefi teknolojik gelişmeyi yakalamak olmuştur. Artık Singapur, işgücünü fazla kullanan ve yerli sanayide kullanılan teknoloji düzeyine pek de katkı sağlamayan, tekstil, hazır giyim, elektronik bileşen montajı ve gemi onarımı gibi sektörlerin genişlemesini sağlamak yerine, aynı miktarda işgücünden daha fazla katma değer elde etmek için bilgisayar, elektronik, makine ve ilaç gibi beceri ve teknoloji yoğun sektörlerle yapılan yatırımları teşvik etmeye yönelmiştir. Büyüme hızlandırmak için yüksek teknoloji endüstrilerindeki yabancı yatırımlar, EDB tarafından beş yıllık vergi muafiyeti tanınarak teşvik edilmiştir. Mevcut işletmelere ise, çalışanlarının beceri düzeylerini artırmaları ve yeni yatırımların teknoloji düzeyini yükseltmeleri için teşvikler sunulmuştur.

Dördüncü ve son aşama ise 1985 yılı sonrasını kapsamaktadır. 1985-1995 dönemi boyunca temel politikalar endüstriyel yapının çeşitlendirilmesine ve özellikle iş ve finans hizmetlerinin teşvikine yönelmiştir. Singapur'un kalkınma sürecinin ilk iki aşamasında, imalat sanayinin büyümesi GSYH büyümesini geride bırakırken, bu durum 1979 ile 1984 yılları arasında tersine dönmüştür. Bu dönemde imalat sanayi

yılda ortalama %5'in biraz üzerinde büyürken, ekonominin tamamı yıllık ortalama %8 oranında büyümüştür. Böyle bir sonucun temelinde ise, iş ve finans hizmetleri sektörlerinin etkileyici performansı yatmıştır. Singapur hükümeti, üretimde yüksek büyümeyi sürdürmek ve imalat sanayinin performansını artırmak için yeni sektörler bulmaya yönelmiştir. Bu amaçla, biyoteknoloji, bilgisayar donanımları ve havacılık sanayi, yüksek büyüme potansiyeline sahip sektörler olarak tanımlanmış ve bu sektörler EDB tarafından aktif olarak teşvik edilmiştir. Esasen, imalat sanayi dışında iş ve finans hizmetlerinde çeşitlendirmeye yönelik çabalar 1980'lerin ortalarından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

2.3. Singapur'un Olağanüstü Büyüme Performansı

Bağımsızlığa kavuştuktan sonra Singapur ekonomisi çok hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. 1960-1991 döneminde reel GSYH yıllık ortalama %8,25 oranında veya kişi başına düşen gelir yılda %6,25 oranında artmıştır. Aynı dönemde Singapur'da kişi başına düşen GSYH artışı, sadece Güney Kore hariç, diğer Asya ülkelerinin hepsinden daha yüksektir. Singapur'un performansı, Latin Amerika ve Afrika'daki gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında daha da dikkat çekicidir.

Singapur'un 1960-1992 döneminde imalat sanayi ve finans hizmetleri en hızlı büyüme gerçekleştiren sektörler olmuştur. Aynı dönem boyunca imalat sanayinde reel katma değer artışı 21 kat; iş ve finans hizmetleri sektöründe ise 23 kat artış gerçekleşmiştir. Bu hızlı büyüme sonucunda, iş ve finans hizmetlerinin reel GSYH içindeki payı 1960'da %14'ten 1992'de %26'ya; imalat sanayinin GSYH içindeki payı %12'den %28'e yükselmiştir. Daha dikkat çekici bir gelişme ise, imalat sanayisi içinde elektronik ve elektrikli ürünlerin payının 1970'de %11'den 1992'de %40'a yükselmesi olmuştur. Yaklaşık yirmi yıl içinde ulaşılan bu sonuç, Singapur'un endüstri yapısının ne ölçüde teknoloji ile bütünleştiğinin çok açık bir göstergesidir (Elkan, 1995a, s. 5).

Aşağıda yer alan Tablo 1, Singapur'un 1960-1993 dönemindeki ortalama büyüme oranlarını sunmaktadır. Tablo 1'e göre, bir sonraki on yıllık dönemde büyüme oranı ortalamaları düşme eğilimine girmiş olsa da, Singapur'un 1960-1993 döneminde ortalama %8'in üzerinde gerçekleşen büyüme oranları oldukça etkileyicidir.

Tablo 1 Singapur'un Yıllık Ortalama Büyüme Oranları, % (1960-1993)

	1960-1970	1970-1980	1980-1993
GSYİH	8,8	8,3	6,9
Tarım	5,0	1,4	-6,4
Sanayi	12,5	8,6	6,2
İmalat Sanayi	13,0	9,7	7,2
Hizmet	7,7	8,3	7,4

Kaynak: Müller, 1997, s. 67.

Singapur'da büyüme oranının en yüksek gerçekleştiği yıllar 1965-1973 dönemidir. Bu dönemde Singapur ekonomisi ortalama yıllık %12,7 büyüyerek eşi görülmemiş bir performansa imza atmıştır. Bu gelişmenin temelinde ise, en başından itibaren Singapur'un güçlü ve zayıf yönlerini tam olarak hesaba katan sağlam tasarlanmış hükümet politikalarının etkili bir şekilde uygulanması yatmıştır. Ayrıca, işçilere daha iyi makine ve teçhizatın sağlanması, yüksek büyüme oranlarına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Üstelik bu yüksek büyüme oranları fiyat istikrarı ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Enflasyon oranları, hükümetin para arzı üzerindeki sıkı kontrolünün yanı sıra, sıkı maliye politikaları tarafından da desteklenerek düşük tutulmuştur (Hays, 2015).

1960'ların sonlarına doğru Singapur hükümeti, yabancı yatırımları ülkeye çekmek için tasarlanmış bir teşvik programı aracılığıyla ihracata yönelik emek yoğun sanayileşme stratejisini yoğun bir biçimde desteklemiştir. 1972 yılına gelindiğinde, Singapur'daki imalat firmalarının dörtte biri ya yabancı sermayeli ya da ortak girişim şirketleri haline gelmiştir. En büyük yatırımcıların başında ise ABD ve Japonya gelmiştir. Singapur'da oluşan elverişli yatırım ortamı ve o dönemde dünya

ekonomisinin hızlı genişlemesi, 1965-1973 döneminde Singapur'un çift haneli büyümesine önemli katkı sağlamıştır (Hays, 2015).

Singapur'da GSYH'nin sektörel dağılımını gösteren Tablo 2 incelendiğinde, bu yüksek büyüme oranlarında en büyük pay sahibinin sanayi sektörü, sanayi sektörü içinde de imalat sanayisinin olduğu anlaşılmaktadır. Adı geçen dönem boyunca tarım ve hizmetler sektörünün GSYH içindeki payı azalırken, imalat sanayisinin payı %12'den neredeyse %30'lara kadar yükselmiştir.

Tablo 2 Singapur'da GSYH'nin Sektörel Dağılımı, % (1960-1993)

	1960	1965	1970	1985	1993
Tarım	4	3	2	1	0
Sanayi	18	24	30	37	37
İmalat	12	15	20	24	28
Hizmet	78	73	68	62	63

Kaynak: Müller, 1997, s. 70.

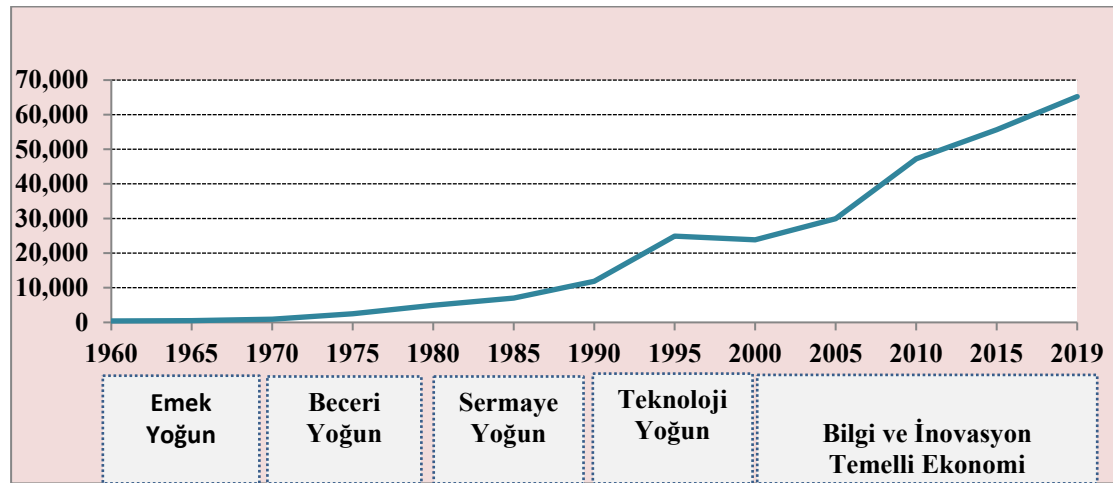
Belirtmek gerekir ki, Singapur'daki yüksek oranlı büyümeye en büyük katkıyı, özel sektör ağırlıklı sermaye birikimi yapmıştır. 1960 ve 1991 yılları arasında reel GSYH'de meydana gelen %8,25'lik artışın %6,5 puanının üretim faktörlerinden; %1,75'lik kısmının ise toplam faktör verimliliğinden kaynaklandığı tahmin edilmiştir. Üretim faktörlerinin görece büyük katkısının temelinde ise, önemli boyutlara ulaşan sermaye birikimi yer almıştır. Çünkü işgücünün bu dönemde büyümesi orta düzeyde gerçekleşmiş ve toprak ıslağı da sınırlı düzeylerde kalmıştır (Elkan, 1995a, s. 4).

1970'lerin başından 1990'ların ilk dönemine kadar brüt sabit sermaye yatırımlarının GSYH'ye oranı ortalama olarak %35'in üzerine gerçekleşmiştir. Bu oran, Japonya ve diğer Asya ekonomilerinin çok üzerinde olmakla birlikte, dünyadaki en yüksek oran olarak kayıtlara geçmiştir. Bu olağanüstü yüksek yatırım hızı ise, 1960-1992 döneminde sermaye/emek oranında yaklaşık on katlık bir artışa neden olmuştur.

Singapur'un bu yüksek büyüme oranları kişi başına düşen gelirin de hızla artmasına yol açmıştır. 1960 yılında yaklaşık 428 ABD doları olan kişi başına düşen gelir, 1970 yılında 925 dolara ulaşarak iki kattan fazla artmıştır. 1970-1996 döneminde sürekli ve yüksek oranlarda artmaya devam eden kişi başına düşen gelir 1996 yılında 26.200 dolara ulaşmıştır. 1996-2005 döneminde ortalama 25.000 dolarlarda gezinen gelir, 2006-2019 döneminde ikinci sert yükselişine başlamış ve 2019 yılında 65.233 ABD dolarına ulaşarak Singapur'u dünyada 9'uncu sıraya yükseltmiştir.

Grafik 1, Singapur ekonomisinin 1960-2019 dönemindeki üretim yapısını ve bu dönem boyunca kişi başına düşen gelirin seyrini göstermektedir. Grafik 1'den görüldüğü üzere, 1970-1995 ile 2005-2019 dönemlerinde kişi başına düşen gelirden sürekli ve keskin artışlar yaşanmıştır. Bu artışlar üretim yapısı ile birlikte değerlendirildiğinde, 1995-2005 döneminde gelir artışında yaşanan duraklamanın, 2000'li yıllarda inovasyon ve bilgi temelli üretim yapısına geçişle aşıldığı anlaşılmaktadır.

Grafik 1 Singapur'un Üretim Yapısı ve Kişi Başına Düşen Geliri, ABD \$ (1960-2019)

Kaynak: Edison, 201, slayt 13 ve <https://www.macrotrends.net/countries/SGP/singapore/gdp-per-capita> (Erişim Tarihi: 05.02.2021).

3. SİNGAPUR'UN EKONOMİK KALKINMASININ TEMEL DİNAMİKLERİ

Doğu Asya ülkelerindeki ekonomik dönüşümün nedenlerini araştıran literatür incelendiğinde, bu dönüşümü tek bir faktörle açıklayacak genel bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Ancak, G. Kore, Çin, Hong Kong, Tayvan ve Singapur örneklerine bakıldığında, bu ülkelerde 1960'lı yıllardan sonra son derece hızlı ve imalat sanayi temelli bir ihracat büyümesi yaşadıkları göze çarpmaktadır (Weiss, 2005, ss. 2-3).

Vurgulamak gerekir ki, bu ekonomilerin ihracat, yatırım ve GSYH büyümesinin ilk sıçrama aşamasının ötesine nasıl geçtikleri, Asya mucize deneyiminin en önemli sorularından birisi olmuştur. Mülkiyet haklarına desteğin, makro istikrarın, ticari açıklığın ve yabancı yatırımlara sunulan fırsatların, özel yatırımlar için destekleyici bir ortam yaratması, bu ekonomilerin başarısının altında yatan temel unsurlar arasında görülmüştür. Ayrıca, ihracatın kalkış aşamasında hükümetlerin sanayileşmeye destek olması da, Asya ülkelerinin ekonomik dönüşümünde önemli bir rol oynamıştır.

3.1. Singapur'un Kalkınmasında Sosyoekonomik Faktörlerin Rolü

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre, “*aynı anda hem toplumsal alanı hem ekonomik alanı veya aralarındaki ilişkileri ilgilendiren*” şeklinde tanımlanan sosyoekonomik faktörler Singapur'un kalkınmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Liyakate verilen önem, EDB ve diğer kurumların önemi, kamunun etkinliği, yolsuzluklarla sıkı mücadele, eğitim ve sağlığa verilen önem ve diğer ülke deneyimlerinden yararlanma, bu temel faktörler arasında sayılabilir.

3.1.1. Liyakate Verilen Önem: Meritokrasi

Meritokrasi, yönetim gücünün, yetenek ve kişilerin bireysel üstünlüğüne, yani liyakate dayandığı yönetim biçimidir. Bu yönetim şeklinde idare gücü, üstün özellikleri olduğu düşünülen kişiler arasında paylaştırılmaktadır; kayırma yoktur. Özellikle kamu

yönetiminde daha bilgili ve yetenekli kişilerin seçilmesi ve yine hizmet içindeki ilerleme ve yükselmelerinin bilgi, başarı ve yetenek kıstaslarına göre yapılması temel hedeftir.

1990-2004 yılları arasında Singapur'un Başbakanı olarak görev yapan Goh Chok Tong, 15 Kasım 1992 tarihinde yaptığı bir konuşmada Singapur'un başarısının temelinde meritokrasinin yattığını vurgulamıştır: *“Kamu hizmetinde, siyasette, iş dünyasında ve eğitim sisteminde meritokrasinin uygulanması, Singapur halkının mükemmelliğe ulaşmasını ve rakiplerine karşı rekabet etmesini sağlamıştı.”* Singapur'u 1959'dan 1990 yılına kadar yaklaşık 30 yıl yöneten ve ülkenin ilk Başbakanı olan Lee Kuan Yew anılarını yazarken iyi liderliğin önemine ilişkin yine şu cümleleri vurgulamıştır: *“Asya deneyimi bana göstermiştir ki, iyi bir hükümet için iyi insanlara ihtiyacımız vardır. Yönetim sistemi ne kadar iyi olursa olsun, kötü liderler halkına zarar verecektir.[...] Singapur'un gelişmesini sağlayan tek belirleyici faktör, bakanlarının becerisi/yeteneği ve onlara yardımcı olan çalışanların yüksek kalitesiydi.”* (Quah, 2018, s. 7).

3.1.2. Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDB) ve Diğer Kurumların Önemi

Singapur'da hükümet politikaları ve devlet kurumları, emek yoğun ihracat üretiminde doğrudan yabancı yatırım çekmede önemli bir rol oynamıştır. Özellikle yatırımların tanıtımında EDB'nin rolü çok fazla olsa da, hızlı sanayileşmeye yardımcı olan diğer devlet kurumlarının önemini de göz ardı etmemek gerekir.

EDB, Singapur'daki yatırımları aktif olarak teşvik etmek için Avrupa, ABD ve Japonya'da ofisler açmış ve çeşitli teşvikler yoluyla ihracat endüstrilerinde titizlikle yabancı yatırımı teşvik etmiştir. Ayrıca EDB, yeni becerilere olan talebe ayak uydurmak için Singapur'da faaliyet gösteren yabancı çokuluslu şirketlerle ortak endüstriyel eğitim merkezleri kurmuştur. İşgücünün sürekli olarak iyileştirilmesini

başardığı gibi, iyi eğitilmiş işgücünün düzenli olarak sağlanması konusunda da çokuluslu şirketlere güvence vermiştir.

Diğer devlet kurumlarına gelince, Singapur Limanı, Changi Havaalanı, Jurong Town Sanayi Sitesi, Kamu Hizmetleri Kurulu ve Kentsel Yeniden Geliştirme Kurumu gibi altyapı unsurlarının ülkenin kalkınmasında önemli katkıları olmuştur. Singapur'un Konut Geliştirme Kurulu (Housing Development Board/HDB), 1980'lerden bu yana nüfusun yaklaşık %85'ine konut sağlamıştır. Ayrıca, uygun maliyetli konutların devlet tarafından sağlanması ücretlerin düşük tutulmasına da yardımcı olmuştur. Sosyal güvenlik; Merkezi Tasarruf Fonu (Central Provident Fund/CPF) veya işverenlerin ve çalışanların maaşlarının zorunlu olarak belirli bir oranını (%20 ila %50 arasında) yine CPF tarafından yönetilen bireysel hesaplara yatırarak zorunlu tasarruf programı aracılığıyla sağlanmıştır. Bu tür kurumsal yenilikler, Singapur'da kamu sektörünün açık vermeden yüksek kaliteli hizmet sunmasını sağlamıştır (Lim, 2013, ss. 4-5).

3.1.3. Kamunun Etkinliği

Singapur'un başarısının bir diğer sırrı, etkin bir kamu bürokrasisine sahip olmasıdır. Singapur'un kamuda meritokrasiye ve eğitime önem vermesi, politikaların uygulanmasında personelin yüksek düzeyde yeterliliği ile sonuçlanmıştır (Quah, 2018, s. 8).

Dünya Bankası, kamunun etkinliğini Hükümet Etkinlik Endeksi (Government Effectiveness Index/GEI) ile ölçmektedir. Kamu hizmeti sunumunun ve bürokrasinin kalitesi, kamu çalışanlarının yeteneği ve becerisi, kamu hizmetinin siyasi baskılardan bağımsızlığı ve hükümetin politikalara olan bağlılığı GEI ile dikkate alınan konular arasındadır. Bunun yanı sıra endeks, bütçe yönetiminin etkinliğini, kamunun çelişen hedeflerini tutarlı politikalarla koordine etme yeteneğini, ülkenin ulaşım altyapısı, telekomünikasyon, elektrik temini ve halk sağlığı gibi hizmetlerini ve hükümet taahhütlerinin yeni hükümetler tarafından ne ölçüde yerine getirildiğini dikkate

almaktadır. Endeks, -2,5 ile 2,5 aralığında değerler almakta, değer büyüdükçe kamunun etkinliği artmaktadır⁸.

Tablo 3 incelendiğinde, GEI'da 1996 yılından sonra neredeyse sürekli dünyada ilk sırada Singapur'un yer aldığı görülmektedir (2002-2005 dönemi hariç). Bu olumlu sonuçta, devletin uygun politika uygulamalarının ve etkin kamu bürokrasisinin payının önemli olduğu açıktır.

Tablo 3 Singapur'un GEI Skoru ve Dünya Sıralamasındaki Yeri (1996-2019)

Yıllar	GEI Skoru	Dünya Sıralaması	Yıllar	GEI Skoru	Dünya Sıralaması
1996	1,99	1	2010	2,24	1
1998	2,15	1	2011	2,15	2
2000	2,20	1	2012	2,17	2
2002	1,85	12	2013	2,09	2
2003	1,95	8	2014	2,18	1
2004	1,99	9	2015	2,24	1
2005	1,96	4	2016	2,21	1
2006	2,21	2	2017	2,22	1
2007	2,38	1	2018	2,23	1
2008	2,44	1	2019	2,22	1
2009	2,27	1			

Kaynak: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_government_effectiveness/ (Erişim Tarihi: 07.02.2021).

Not: 1997, 1999 ve 2001 yılı verileri mevcut değildir.

3.1.4. Yolsuzluklarla Mücadele

Singapur, 1960'lı yılların başında ihracat sanayisi yaratma kapasitesine sahip olmayan bir ülkedir. Sanayi sektörünü geliştirmeyi ve ihracat kapasitesini artırmayı amaçlayan Singapur, Başkan Lee Kuan Yew liderliğinde yabancı endüstriyi ülkeye getirmeye yönelmiştir. Bu doğrultuda Lee'nin ilk hedeflerden birisi, potansiyel işverenlerin, Singapur bürokrasisinin göreceli olarak yolsuzluklardan uzak olduğunu fark etmelerini sağlamak olmuştur. Çünkü şirketler, hükümete güven duymadan milyonlarca dolar yatırım yapma riskine girmek istemeyeceklerdir (Watkins, 2020).

⁸ <https://datacatalog.worldbank.org/government-effectiveness-estimate> (Erişim Tarihi: 07.02.2021).

Hükümetin siyasi irade eksikliği ve sadece 17 personeli bulunan Yolsuzlukla Mücadele Şubesi'nin (ACB) yetersizliği nedeniyle İngiliz sömürge döneminde Singapur'da yolsuzluk ciddi bir sorun olmuştur. Halk Hareketi Partisi (PAP) Başkan Lee liderliğinde 1959 yılında başa geçtikten sonra, 17 Haziran 1960 tarihinde Yolsuzluğu Önleme Yasası'nı (Prevention of Corruption Act/POCA) yürürlüğe koymuş ve Yolsuzluk Uygulamaları Araştırma Bürosu'na (Corrupt Practices Investigation Bureau /CPIB) daha fazla yasal güç, personel ve finansman sağlayarak güçlendirmiştir. CPIB'in etkinliği ve POCA'nın tarafsız bir biçimde uygulanması, Singapur'da yolsuzlukların en aza inmesine yol açmıştır. Çünkü yolsuzluk suçundan suçlu bulunan herkes, konumu, statüsü veya siyasi bağlılığı ne olursa olsun cezalandırılmıştır (Quah, 2018, ss. 10-11).

Dünya Bankası tarafından hazırlanan Yolsuzluğun Kontrolü Endeksi (Control of Corruption Index/CCI), Singapur'un bu alanda ne denli başarı sağladığını açıkça ortaya koymaktadır. CCI, bütün yolsuzluk biçimlerini ve devletin çıkar grupları tarafından ele geçirilmesi de dâhil olmak üzere, kamu gücünün özel kazançlar için ne ölçüde kullanıldığının algısını ölçer. Yaklaşık 190 ülkeyi kapsayan ve -2,5 ile 2,5 arasında değerler alan bir endekstir. Endeks değerinin yükselmesi yolsuzlukla mücadelenin başarılı olduğu anlamına gelmektedir⁹.

Tablo 4'ten görüldüğü üzere, yolsuzluğun kontrolü bakımından Singapur ekonomisi, 1996-2019 dönemin boyunca 190 ülke arasından sürekli olarak ilk 10 ülke arasına girmeyi başarmıştır. 2019 yılında da Yeni Zelanda'dan sonra ikinci sırada yer alarak dönemin en iyi sıralamasını elde etmiştir.

⁹ <https://datacatalog.worldbank.org/control-corruption-number-sources> (Erişim Tarihi:10.02.2021).

Tablo 4 Singapur'un CCI Skoru ve Dünya Sıralamasındaki Yeri (1996-2019)

Yıllar	CCI Skoru	Dünya Sıralaması	Yıllar	CCI Skoru	Dünya Sıralaması
1996	2,11	6	2010	2,18	4
1998	2,11	7	2011	2,11	8
2000	2,21	7	2012	2,12	9
2002	2,32	4	2013	2,08	8
2003	2,23	5	2014	2,07	9
2004	2,33	4	2015	2,09	8
2005	2,17	5	2016	2,09	7
2006	2,19	5	2017	2,13	6
2007	2,24	4	2018	2,17	3
2008	2,25	5	2019	2,16	2
2009	2,22	5			

Kaynak: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_corruption/ (Erişim Tarihi:10.02.2021).

Not: 1997, 1999 ve 2001 yılı verileri mevcut değildir.

Yolsuzlukla ilgili bir diğer önemli endeks, Yolsuzluk Algılama Endeksi'dir (Corruption Perceptions Index/CPI). CPI, 180 ülke ve farklı bölgeler için, çeşitli uzmanlara ve iş adamlarına göre kamu sektöründe algılanan yolsuzluk düzeylerini göstermektedir. 2019 yılı sonuçları, hükümetlerin, varlıklı veya hükümetle iyi bağlantıları olan bireylerin sesini dinlediği ülkelerde yolsuzluğun daha yaygın olduğunu göstermiştir. 2019 yılı sonuçlarına göre; Danimarka ve Yeni Zelanda 100 puan üzerinden elde ettiği 87 puan ile dünya sıralamasında 1'inci, Finlandiya 86 puan ile 3'üncü ve Singapur da 85 puan ile 4'üncü sırada yer almıştır. Türkiye ise, 39 puan ile ancak 91'inci sırada yer bulabilmiştir¹⁰.

3.1.5. Eğitim ve Sağlığa Verilen Önem

Singapur, Dünya Bankası ve İngiltere'nin finansmanı ile 1961 yılında hazırlanan ilk dört yıllık Devlet Kalkınma Planı'nda beşeri sermayesini nasıl geliştirmek istediğine dair net bir vizyon ortaya koymuştur. Plana göre, ideal bir Singapurlu işçi temel ve teknik eğitime sahip olmalı, aynı zamanda da bir fabrikada çalışacak kadar sağlıklı

¹⁰ <https://www.transparency.org/en/cpi/2019/results/tur> (Erişim Tarihi: 10.02.2021).

olmalıdır. Bu yüzden Singapur, eğitime, teknik becerileri geliştirmeye ve endemik hastalıkları ortadan kaldırmaya yönelmiştir (WB, 2020, s. 2).

3.1.5.1. Eğitime Verilen Önem

Nispeten eğitilmiş bir işgücüne sahip olmanın, Asya ülkelerinin hızlı ihracat büyümesinde kritik bir unsur olduğu ve genel olarak eğitimin büyümede kritik bir rol oynadığı yaygın bir görüştür. Asya ülkelerinin en büyük başlangıç avantajlarından biri de, nispeten yüksek eğitim standartları olmuştur. Belirtmek gerekir ki, Asya ülkelerinde eğitim harcamalarının GSYH içindeki payı gelişmekte olan diğer ülkelerin ortalamasından pek de farklı değildi. Ancak, öğrenci başına eğitim harcamalarının GSYH'nin hızlı büyümesine paralel olarak sürekli artması önemli bir gelişmeydi (Weiss, 2005, ss. 10-11).

Singapur, doğal kaynakların yokluğunu, nüfusunun becerilerini geliştirmek için eğitime yoğun bir şekilde yatırım yaparak telafi etmeye çalışmıştır. Çünkü Singapur'a göre eğitim, nüfusun uzun vadeli geleceğinin bir anahtarı olarak görülmüştür. Eğitimi ulusal bir yatırım olarak gören hükümet, eğitim harcamalarını 1959 yılında 63,4 milyon ABD dolarından 2016 yılında 12,6 milyar ABD dolarına yaklaşık 200 kat artırmayı başarmış. Eğitim ve öğretime yapılan bu yoğun yatırım ise, nüfusunun kalitesinde çok önemli artışlara yol açmıştır (Quah, 2018, s. 12).

Singapur'un 1960 ve 1970'li yıllardaki temel hedefi herkes için ücretsiz ilköğretimdi. Hükümet, matematik, fen bilimleri ve teknik konulara ağırlık veren ortak bir müfredat hazırlayarak ülkenin okul sistemini birleştirmeye başlamış ve tüm çocuklar için altı yıllık ilköğretimi zorunlu kılmıştır. Ekonomik kalkınmanın başlarında ülkeye yabancı yatırım çekmeyi ve istihdam oranını artırmayı başaran Singapur ekonomisi, artık daha yüksek katma-değerli ürünlerin imalatına odaklanmıştır. Ancak, bu hedefe ulaşmak için ülkenin daha iyi okuryazarlık, matematik bilgisi ve dil becerilerine sahip bir işgücüne ihtiyacı vardı. 1970'lerin sonlarına gelindiğinde ise,

öğrenme sonuçlarının hükümetin beklentilerinin altında kaldığı görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ikinci dil olan İngilizcede uzmanlaşamamış, okuryazarlık oranları düşük kalmış ve okulu terk etme oranları yüksek gerçekleşmiştir. 1979 yılında Başbakan Yardımcısı Goh Keng Swee, 1980'ler boyunca uygulanacak olan bir dizi eğitim reformunu başlatmıştır. Bu reformların temel hedefi; eğitimin kalitesini yükseltmek, öğrencilerin dil yeteneklerini artırmak ve bilim ve mühendislik alanındaki becerileri geliştirmek olmuştur. Bunun yanı sıra, hükümetin öğretmenlerin ücretlerini mühendis ve avukatların ücretleri ile mukayese edilebilir hale getirmesi öğretmen istihdamını artırmıştır. Ayrıca, öğretmenler için bir sertifika programı geliştirilerek öğretmenlere sürekli eğitim sağlanmıştır (WB, 2020, s. 3).

Singapur hükümeti, bütün öğretim seviyelerinde eğitim için neredeyse tüm fonları sağlamış ve başarılı öğrencileri Avrupa ve ABD'deki en iyi üniversitelerde okuması için çok sayıda burs imkânı da sağlayarak yurtdışına göndermiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde ise, sınava ve ezbere dayalı eğitim sisteminden, araştırmaya dayalı ve etkinlik temelli eğitim sistemine geçiş sağlanmıştır (Koh, 2006, s. 155).

Singapur hükümeti, 358 milyon dolarlık 1965 bütçesinin yaklaşık %26'sını eğitime ayırmıştı. 1970'li yıllarda ise, gerek eğitimin altyapısı gerekse de eğitimci sınıfı geliştirmek için bütçesinin %40'dan fazlasını eğitim sektörüne ayırır hale gelmiştir. Daha sonra düşüşe geçen eğitim harcamaları, 2000'li yıllarda kamu bütçesinin %17-22'si aralığında dalgalanmıştır (WB, 2020, ss. 2-4).

3.1.5.2. Sağlığa Verilen Önem

1961 yılında hazırlanan ilk kalkınma planı ve takip eden hükümet politikaları, sağlık hizmetlerini iyileştirmek için açık hedefler belirlemiştir. Çünkü Singapur hükümeti, sağlık hizmetlerini genel kalkınma planlamasının ayrılmaz bir parçası olarak görmüştür. Özellikle Singapur'un yoğun nüfuslu bir şehir devleti olması, barınma imkânı, su ve yiyecek temini, hava kalitesi gibi kentsel yaşamın birçok yönü insanların

sağlığını olumsuz etkiliyordu. Sağlıklı koşullara erişim ise nüfus artışıyla yakından bağlantılıydı.

Singapur'un ilk uygulamalarından birisi, nüfus politikası açısından çift başına iki çocuğu resmi norm haline getirmesi ve doğum kontrolünü aktif olarak sübvansetmesi olmuştur. Bu politika sayesinde Singapur'da aile başına ortalama çocuk sayısı, 1960 yılında 6 çocuktan 1992'de 1,9'a kadar düşmüştür (Müller, 1997, ss. 61-62).

Singapur'un sağlık alanındaki hayati kurumlarından birisi, 1960 yılında kurulan ve birçok Singapurlunun yaşadığı sağlıksız gecekondu yerleşim yerlerinin yerine, temiz, uygun fiyatlı konutlar yapan Konut ve Kalkınma Kurulu (Housing and Development Board/HDB) olmuştur. HDB, 1965 yılına kadar yaklaşık 55.000 daire inşa etmiş ve Singapur'un konut sorunu 1970'li yıllarda çözüme kavuşturulmuştur.

Singapur hükümeti, birinci basamak sağlık hizmetlerini daha erişilebilir hale getirmek için ayakta tedavi dispanserleri ve ana-çocuk sağlığı klinikleri ağı geliştirmiştir. Daha sonra bu klinikler sağlık sisteminin temeli olan iyi donanımlı modern tıp merkezlerine dönüştürülmüştür. Gelişen halk sağlığı çabaları, çevre yönetimi, aşı ve tedavilerin geliştirilmesi bulaşıcı hastalıkların kontrolüne yardımcı olmuştur (WB, 2020, s. 4).

Singapur, hızlı kalkınma sürecinde sağlık sistemine yatırım yapmak için daha fazla kaynağa sahip olmuştur. 1980'li yıllarda hükümet, doktorları eğitmek için Sağlıkta İnsan Gücü Geliştirme Programı'nı (Healthcare Manpower Development Program) başlatmış ve ayrıca uzman eksikliğini gidermek için yabancı sağlık kuruluşları ve hastanelerle ortaklıklar kurmuştur. Bu program, tıbbi personel eksikliğini büyük ölçüde ortadan kaldırmış ve uzman sağlık merkezlerinin oluşturmasına imkân vermiştir.

3.1.6. Diğer Ülke Deneyimlerinden Yararlanma

Singapur'un ekonomik başarısının bir diğer sırrı, politik ve ekonomik sorunlara uygun çözüm yolları bulmak için diğer ülkeleri örnek almaları olmuştur. Örneğin, kamuda personel yönetimini iyileştirme çabalarının bir parçası olarak Japon ve Fransız kamu hizmetleri ve Shell Company'nin performans değerlendirme sistemi referans alınmıştır. Savunma ve diğer alanlarda kamu politikalarını oluşturmak için İsrail ve İsviçre gibi küçük ülkeler rol modeli olarak kabul edilmiştir. Daha sonra Batı Almanya (teknik eğitim için), Hollanda (Changi Havaalanı, Schiphol Havaalanı'nın ardından modellenmiştir) ve Japonya (kalite kontrol çemberleri ve suç önleme için) gibi diğer ülkeler de listeye eklenmiştir (Quah, 2018, s. 15).

3.2. Singapur'un Kalkınmasında Ekonomik Faktörlerin Rolü

3.2.1. İşgücü Piyasası ve Ücret Politikası

Singapur'da üretim maliyetlerini istikrara kavuşturma çabaları 1966 yılında başlamıştır. 1968 genel seçimlerinden sonra, işgücü verimliliğini artırarak ve işgücü maliyetlerini düşürerek endüstriyel yatırımları çekmek için geniş kapsamlı adımlar atılmıştır. Standart çalışma haftası süresi 39 saatten 44 saate uzatılmış ve yıllık ücretli izin 10 yıldan daha az süreli hizmet veren işçiler için 7 güne ve daha fazla hizmet veren işçiler için ise 14 güne indirilmiştir. Ayrıca, hastalık izinleri kısıtlanmış ve ikramiye ödemeleri azaltılmıştır. Endüstriyel İlişkiler Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile sendikal faaliyetlerin kapsamı da ciddi ölçüde kısıtlanmıştır (Müller, 1997, s. 64).

1970'lerin başlarında tam istihdama ulaşan Singapur ekonomisi, bazı bölgelerde işgücü kıtlığı ile karşı karşıya kalmıştır. Bunun sonucunda göçmenlik yasaları ve çalışma izni gereksinimleri gevşetilmiş ve 1972'de göçmen işçiler işgücünün %12'sini oluşturur hale gelmiştir. Başta Malezya'dan olmak üzere göçmen işgücünün girişine izin verilmesi, işgücü eksikliğini ve ücretler üzerindeki baskıyı hafifletmiştir. Hükümet,

daha yüksek vasıflı bir işgücünü geliştirmek için, ileri beceriler konusunda eğitim sağlayan yüksek teknoloji endüstrilerini de başarıyla kurmuştur (Hays, 2015).

1970'li yıllarda Singapur ekonomisindeki iyileşme, daha yüksek özel sektör maaşlarına yol açmış ve bu da yetenekli üst düzey memurların özel sektörde daha kazançlı işlere yönelmesine neden olmuştur. Özel sektörle olan açığın kapatılması için 1973 ve 1979 yıllarında üst düzey memurların maaşları önemli ölçüde artırılmıştır.

Şubat 1972'de, ücret politikaları konusunda hükümete tavsiyelerde bulunmak için Ulusal Ücretler Konseyi (National Wages Council/NWC) kurulmuştur. NWC'nin 1972 yılında kurulmasından sonra grevlerin sıklığında bir azalma görülmüş ve NWC ekonomideki en önemli kurumlardan birisi haline gelmiştir. NWC'nin görüşmelerinde altı temel hedef arasında bir uzlaşma sağlanmaya çalışılmıştır: Düzenli ücret ayarlamaları; gelir dağılımı adaleti; maksimum büyüme oranı; minimum işsizlik oranı; olası en düşük enflasyon oranı ve ihracatta rekabet gücünün korunması... İhracatın rekabet gücünün korunmasına, mevcut ve geleceğe dönük ekonomik faaliyet seviyesinin temel belirleyicisi olduğu için özellikle vurgu yapılmıştır. Zorunlu olmamasına rağmen NWC'nin kuralları sendikalar ve işverenler tarafından kabul edilmiştir (Müller, 1997, s. 65).

1965-1995 yılları arasında işgücü politikalarının gelişimini dört temel döneme ayırmak mümkündür: 1965-1978 dönemi boyunca hızlı sanayileşmeyi teşvik etmek ve büyük ölçekli işsizlik sorunlarını çözmek için ücretleri kısıtlayıcı politikalar benimsenmiştir. Yüksek istihdam oranlarına ulaşıldığı 1979-1984 döneminde, yüksek ücret artışları ile daha ileri teknoloji ve yüksek katma değer yaratan sektörler teşvik edilmiştir¹¹. Ancak 1985 yılında yaşanan ekonomik darboğaz, Singapur'u daha düşük işgücü maliyetlerini teşvik etmeye yöneltmiştir. 1987 yılından sonra ise ücretlerin belirlenmesinde daha piyasa odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir (Carling, 1995, s. 29).

¹¹ 1980'lerde ücretler hükümet karnamesiyle %20 oranında artırılmış ve grevler neredeyse yok olmuştur.

Singapur'da, 1960-1992 döneminde işçi başına düşen reel çıktı miktarı ile ölçülen ortalama işgücü verimliliği %300 artmıştır. İşgücü verimliliğindeki yıllık ortalama artış ise %4,5 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle 1970 yılından sonra işgücünün eğitime önem verilmesi, işgücü kalitesinin artışında belirleyici bir rol oynamıştır. Örneğin, en az orta öğretim görmüş Singapurlu işçilerin oranı 1970 yılında %17'den 1991'de %52'ye yükselmiştir. Benzer şekilde, bir tür yükseköğretim almış Singapurlu işçilerin oranı yine aynı dönemde %4'ten %22'ye artmıştır (Elkan, 1995a, s. 6).

Tablo 5 Singapur'da İşgücü Piyasasının Temel Göstergeleri (Ortalama Yıllık Artış Oranı)

	1973-1975	1976-1978	1979-1984	1985-1987	1988-1993
İstihdam Artışı (%)	4,0	4,8	3,4	-	3,9
İşsizlik Oranı (%)	4,3	4,0	3,1	5,1	2,5
Verimlilik Artışı¹ (%)	5,2	3,5	4,6	4,7	3,9

Kaynak: Carling, 1995, s. 30.

¹: 1973-1978: İmalat sanayinde işçi başına yaratılan katma değer. 1979-1991: Ekonomideki tüm işçilere ait yaratılan katma değer.

3.2.2. Tasarruf-Büyüme İlişkisi ve Yurt İçi Tasarrufların Seyri

Yüksek büyüme yaşayan ülkelerde yüksek iç tasarrufların ve doğal olarak yüksek yatırım oranlarının rolü sıklıkla vurgulanmaktadır. Ancak, yüksek tasarruf oranları yüksek büyüme için bir ön koşul olmaktan ziyade, yüksek iç tasarruflar yüksek büyüme sürecinin bir sonucu olarak gerçekleşmektedir. Tasarruf ve büyüme oranı arasındaki nedensellik ilişkisinin ikinciden birinciye doğru olduğu ampirik çalışmalarda da gösterilmiştir. Örneğin, tasarruf ve büyüme oranı arasındaki nedensellik ilişkisinin belirlenmesi amacıyla Dünya Bankası'nın (1993) Asya ülkeleri için yaptığı ampirik çalışmadan çıkan sonuç şudur: Gelir artışının Endonezya, G. Kore, Tayland ve Çin'de tasarrufların güçlü bir belirleyicisi olduğu sonucuna varılmıştır. Hong Kong, Çin ve Malezya'da ise sonuç daha belirsizdir ve nedensellik her iki yönde de olabilir. Singapur'da gelir değişiklikleri ise, esas olarak demografik faktörler tarafından

açıklanmakta ve tasarruflardaki hızlı artış ile alakasız görünmektedir (Weiss, 2005, s. 11).

1960'ların başında yurt içi tasarrufları yetersiz olan Singapur, brüt tasarrufların GSYH içindeki payı bakımından 1995 yılında %50,59 oranıyla dünyanın en fazla tasarruf yapan ülkesi haline gelmiştir. Bu keskin artışta üç önemli faktörün rolü büyük olmuştur. Bu faktörlerin ilki, çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfusa oranının 1960'larda %55'lerden 1980 yılında %70'lere yükselmesi olmuş ve bu gelişme de özel kesim tasarruflarını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu demografik değişikliğin tasarruf oranlarında %20 puanlık bir artış yarattığı tahmin edilmektedir. İkinci faktör, 1970-1992 döneminde harcanabilir gelirdeki hızlı artışların tasarruf oranındaki yükselişte rol oynamasıdır. Bu gelişmenin tasarruf oranlarına olan katkısı ise yaklaşık %2 puan olarak tahmin edilmiştir. Üçüncü ve son faktör ise, 1970'lerin başında Gayri Safi Milli Hasıla'nın (GSMH) yaklaşık %5'i olan kamu tasarruf oranlarının 1990'larda %10'ların üzerine yükselmiş olmasıdır (Husain, 1995, s. 42).

Merkezi Tasarruf Fonu, özel tasarrufların belirlenmesinde çok önemli bir etkiye sahip olmasa da, Singapur ekonomisinin kalkınmasında bazı önemli roller üstlenmiştir. CPF, yaşlılık dönemlerinde işçilere finansal koruma sağlamak için 1955'te kurulmuş ve daha sonra üyelerin emekliliğini, ev sahipliğini ve sağlık ihtiyaçlarını sağlayan kapsamlı bir sosyal güvenlik planına dönüşmüştür. Ayrıca, Singapur'da altyapı ve diğer yatırımların finansmanı genel olarak bütçe fazlalığı ve CPF'den borçlanma yoluyla finanse edilmiştir. Kişisel tasarruflar ve bütçe fazlası ile birlikte CPF'nin de genişlemesi, yurtiçi tasarrufların hızla artmasına katkı sağlamıştır.

Tablo 6 Seçilmiş Ülkelerde Brüt Yurt İçi Tasarruflar/GSYH Oranları, % (1960-2019)

	1960'lar	1970-74	1975-79	1980-84	1985-89	1990-91	2010	2019
Almanya	-	27.3	22.7	21.9	24.7	26.8	25,7	28,5
Japonya	-	38.2	32.4	30.9	32.6	34.2	25,1	27,8
ABD	-	16.9	17.7	16.9	14.1	12.8	15,5	18,7
Hong Kong	31,0	26.3	29.4	29.3	32.4	32.5	30,9	25,0
G. Kore	9,0	19.0	24.6	24.2	34.3	35.9	35,0	34,7
Singapur	8,0	24.4	31.2	42.2	39.7	43.6	50,5	42,8
Hindistan	-	16.2	26.2	32.0	30.5	21,5	36,1	29,1
Malezya	25,0	20.7	28.3	27.8	30.1	29.2	33,4	26,1
Tayland	22,0	21.3	21.7	20.4	24.6	30.3	29,6	31,4

Kaynak: Husain, 1995, s. 45. 1960'lar için: Weiss, 2005, s. 12. 2010 ile 2019 yılları için: <https://www.theglobaleconomy.com/rankings/Savings/> (Erişim Tarihi: 18.02.2021).

Not: Malezya ve Japonya'nın 2019 verilerine ulaşılamadığı için 2018 yılı verileri kullanılmıştır.

3.2.3. Ar-Ge ve Teknolojiye Verilen Önem

Asya ülkelerinde yüksek iç tasarrufların yüksek iç yatırım oranlarını finanse etmesi, büyüme sürecini yönlendiren yüksek yatırım-yüksek ihracat-yüksek tasarruf bağlantısına akademik çevrelerin önem vermesine yol açmıştır. Ancak, bu ülkelerde yüksek yatırım ve tasarruf seviyeleri bu ülkelerin ekonomik mucizesini açıklamaya yetmez. Bu ekonomilerin büyüme oranı, gerçek yatırım oranlarını ve diğer özelliklerini kullanılarak yapılan regresyon analizinden tahmin edilenden daha yüksek çıkmıştır. Örneğin, Nelson ve Pack'ın (1999) 1960-1989 dönemini içeren çalışmasına göre, kişi başına düşen GSYH Tayvan'da %4,7, G. Kore'de ise %3,2 yıllık sapma göstermiştir. Böyle bir sonucun temelinde ise teknoloji faktörü yatmıştır. Gelişmiş ekonomilerle teknoloji açığının kapatılması ve özellikle Tayvan ve Singapur'da yabancı teknolojinin devlet tarafından aktif olarak desteklenmesi, bu ekonomilerdeki yüksek büyüme oranlarının açıklanmasının önemli bir parçası olmuştur (Weiss, 2005, s. 13).

Esasen, Singapur'un teknolojik altyapısının ve inovasyon yeteneklerinin gelişimi 1980 yılındaki Singapur Bilim Parkı'nın (Singapore Science Park/SSP) gelişimine kadar gitmektedir. SSP yoluyla, bilim ve teknoloji politikasının (araştırma ve beşeri sermaye oluşumu dâhil), bilgi teknolojilerinin altyapısının ve girişimciliğin teşvikinin

hükümet politikaları eliyle geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, bu politikaların her biri belirli hedeflere ayrılmış cömert bir kaynak tahsisi ile de desteklenmiştir. SSP'nin ilk motivasyonlarından birisi de, çok uluslu şirketlere ev sahipliği yapmak için yerel altyapıyı geliştirmek ve endüstriyel Ar-Ge'ye ağırlık verilerek inovasyona yönelmek olmuştur (Koh, 2006, s. 148).

1980'lerin sonlarında ekonominin yatırım odaklı büyüme aşamasının sınırlarına ulaştığına dair endişelerin artması, hükümeti, ülkenin araştırma kapasitesini geliştirmeye ve teknolojik altyapısını güçlendirmeye yöneltmiştir. Böyle bir gelişme ise, 1991 yılında ilk 5 yıllık Ulusal Teknoloji Planı'nın (National Technology Plan) oluşturulması ile sonuçlanmıştır. Singapur, 1991-2020 dönemi boyunca 6 adet teknolojiyi geliştirmeye yönelik plan uygulamış ve bu planlara toplam 60,5 milyar Singapur doları Ar-Ge kaynağı aktarmıştır.

Tablo 7 Singapur'un Bilim ve Teknoloji Planları (1991-2020)

Bilim ve Teknoloji Planları	Ulusal Teknoloji Planı, 1991-1995	Ulusal Bilim ve Teknoloji Planı, 1996-2000	Bilim ve Teknoloji Planı, 2001-2005	Bilim ve Teknoloji Planı, 2006-2010	Araştırma, İnovasyon ve Kurumsal Planı, 2011-2015	Araştırma, İnovasyon ve Kurumsal Planı, 2016-2020
Aktarılan Ar-Ge Kaynağı	2 milyar S\$	4 milyar S\$	6 milyar S\$	13,5 milyar S\$	16 milyar S\$	19 milyar S\$

Kaynak: Edison, 2011, slayt 19 ve

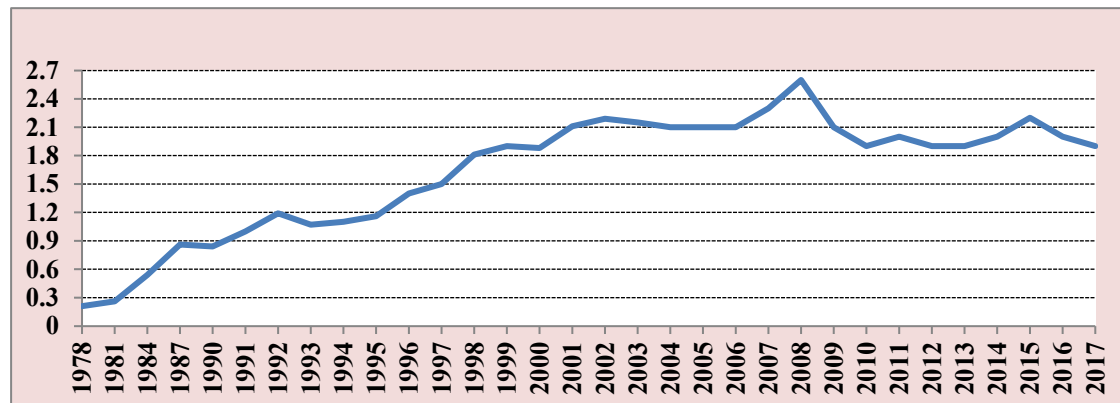
<https://www.mti.gov.sg/-/media/MTI/Resources/Publications/Research-Innovation-and-Enterprise-RIE-2020/RIE2020.pdf> (Erişim Tarihi: 05.03.2021).

Ülkelerin teknolojik altyapısının oluşturulmasında ve inovasyon kapasitesinin geliştirilmesinde Ar-Ge yatırımlarının önemi yadsınamaz. Buna rağmen, pek çok Asya ekonomisinde olduğu gibi Singapur'da da Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı 1980-1995 dönemi boyunca gelişmiş ülkelere kıyasla düşük kalmıştır. 1990'ların ortalarından sonra ise, Singapur hükümetinin Ar-Ge yatırımlarını artırmaya ve

ekonominin teknolojik yeteneklerini derinleştirmeye yönelik agresif çabaları Ar-Ge harcamalarının hızla yükselmesine yol açmıştır.

Grafik 2'den de görüldüğü üzere, Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı 1991 yılına kadar %1'in altında iken, bu tarihten sonra artış trendine girmiş ve 2008 yılında %2,6'ya kadar yükselmiştir. Adı geçen oranın 2000'li yıllardaki ortalaması ise %2,07 gerçekleşmiştir.

Grafik 2 Singapur'da Ar-Ge/GSYH Oranı, % (1978-2017)

Kaynak: 1978-2003 dönemi verileri için: Koh, 2006: 150; 2004-2017 dönemi verileri için: https://www.theglobaleconomy.com/Singapore/Research_and_development/ (Erişim Tarihi: 07.03.2021).

Singapur ekonomisi, 1965-2000 dönemi boyunca teknolojik becerilerini istikrarlı bir şekilde güçlendirebilmiştir. Dünya Ekonomik Forumu'na göre Singapur ekonomisi, bilim ve teknoloji eğitiminin kalitesi, bilgi ve iletişim teknolojisinin (ICT) benimsenmesi, yabancı teknolojilerin lisanslanması ve üretim sürecinde ileri teknolojilerin kullanılması gibi temel alanlarda 2000'li yılların başında ilk on ülkenin arasına girmeyi başarabilmiştir (Koh, 2006, s. 147).

Tablo 8 Singapur'un İnovasyon Göstergeleri ve Dünya Sıralamasındaki Yeri (2001-2019)

	2001	2004	2007	2010	2013	2016	2018	2019
Bilgi Teknolojileri İhracatı / Toplam Mal İhracatı, %	52,2 (2)	47,8 (2)	34,1 (4)	34,0 (2)	29,2 (2)	32,8 (3)	29,5 (4)	-
İleri Teknoloji İhracatı¹² / İmalat San. İhracatı, %	-	-	48,5 (3)	52,3 (1)	50,4 (2)	52,4 (3)	51,7 (5)	52,1 (4)
Küresel İnovasyon Endeksi¹³, düzey	-	-	-	59,6 (3)	59,4 (8)	59,2 (6)	59,8 (5)	58,4 (8)
Ar-Ge Harcamaları/GSYH, %	2,01 (13)	2,08 (12)	2,32 (11)	1,93 (15)	1,92 (12)	2,08 (15)	-	-

Kaynak: <https://www.theglobaleconomy.com/Singapore/> (Erişim Tarihi: 08.03.2021).

Not: Tabloda parantez içinde yer alan sayılar Singapur'un dünya sıralamasındaki yerini göstermektedir. Ayrıca, Küresel İnovasyon Endeksi'nin 2010 yılına ait verisinin olmaması nedeniyle, 2010 yılı için 2011 yılı verisi kullanılmıştır.

3.2.4. Dış Ticaretin Gelişimi ve Doğrudan Yabancı Yatırımların Önemi

Ülke deneyimlerine dayanarak, ihracat artışı sağlamak isteyen ekonomilere önerilen standart bir paket üzerinde genel bir görüş birliği vardır. Rekabetçi reel döviz kurları, ihracat için gerekli ithal girdilere dünya fiyatlarından ulaşmak için ithalat vergilerinin kaldırılması, ihracat kredileri için yeterli finansman desteğinin sağlanması, ihracat üretiminin devlet tarafından desteklenmesi, limanlar, yollar ve güç kaynakları gibi fiziksel altyapının oluşturulması ve iyi eğitilmiş bir işgücüne sahip olunması bunlar arasında sayılabilir. Asya ülkeleri, ihracatın karlılığını artırmak ve sanayileşmeyi teşvik etmek için bir dizi ek önlemler de uygulamışlardır. Bunlar arasında, yurtiçi piyasanın korunması için seçici ithalat tarifelerinin uygulanması (G. Kore ve Tayvan),

¹² Singapur'da imalat sanayisi ihraç ürünleri içinde orta teknoloji ürünlerin payı 1985 yılında %23,4'ten 1998 yılında %18,7'ye düşerken; ileri teknoloji ürünlerin payı %24,5'ten %60,2'ye yükselmiştir (Weiss, 2005, s. 8).

¹³ Küresel İnovasyon Endeksi (Global Innovations Index-GII), dünya çapında 131 ülkenin inovasyon performansı hakkında 80'den fazla gösterge yardımıyla ayrıntılı ölçümler sunmaktadır. İnovasyon Endeksi, 0 ile 100 arasında değerler almakta ve endeksin artması inovasyon kabiliyetinin yükselmesi anlamına gelmektedir.

ihracatçıların gerek ihracat finansmanı gerekse de yatırım yapmaları için düşük faizli kredilere ulaşımının sağlanması (bütün ülkeler), yatırımcılara vergi indirimleri (bütün ülkeler), ekonomiye katkısı fazla olan gözde firmaların konumunu güçlendirmek için finansman imkânının artırılması (G. Kore, Tayvan), kamu kurumlarında Ar-Ge imkânlarının geliştirilmesinin yanı sıra, özel sektörün Ar-Ge girişimleri için vergi indirimlerinin sağlanması (Singapur, Tayvan, G. Kore), işgücü pazarlığı ve sendika faaliyeti (G. Kore, Tayvan, Malezya) veya ücretlerin sübvansede edilmesi yoluyla (Singapur) reel ücretlerin baskılanması sayılabilir (Weiss, 2005, ss. 14-15).

Esasında, Singapur ve diğer Asya Kaplanları ihracata dayalı büyüme stratejisi sürecine girdiğinde, aynı piyasada görece emek ucuzluğu gibi karşılaştırmalı avantaja ve yatırım teşvikleri, ihracat teşvikleri gibi sektöre özel rekabet avantajı geliştirme politikalarına sahip az sayıda dışa açık ülke rakipleri bulunuyordu. Bu avantajlar da Asya ülkelerinin ihracat artışına önemli katkılar sağlamıştır (Lim, 2013, s. 3).

3.2.4.1. Dış Ticaretin Gelişimi

Singapur, bağımsızlık kazandığı 1965 yılından sonra ihracata dayalı sanayileşmeyi uygulayabilmek için bir dizi önemli adımlar atmıştır. Bu adımlar, ihracat artışının sağlanması için dış ticaret önündeki engellerin kaldırılması, finans sisteminin ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi ve doğrudan yabancı yatırımların ülkeye çekilmesi üzerine odaklanmıştır.

Tablo 9'da, Singapur'un 1959-1993 dönemine ait bu önemli politika adımları maddeler halinde sunulmuştur.

Tablo 9 Singapur'da Dış Ticaretin ve Finans Sisteminin Serbestleştirilmesine Yönelik Adımlar (1959-1993)

1959	Sanayileşme programını desteklemek için ithalat kotaları uygulaması başlatıldı.
1965-1969	Miktar kısıtlamaları tarifelerle değiştirildi.
1967-1973	Tarife seviyeleri kademeli olarak azaltıldı.
1968	Asya'nın ilk para birimi olan ACU faaliyetine başladı.
1970	Yabancı bankaların Singapur'a girişi serbestleştirildi.
1973	Singapur dolarının serbest dalgalanmasına izin verildi. Singapur Borsası (SES) açıldı. Altın piyasasındaki işlemler, yerleşiklerin katılımına izin verecek şekilde tamamen serbest bırakıldı.
1975	Faiz oranlarını belirleyen kartel sistemi kaldırıldı ve bankaların kendi faiz oranlarını belirlemesinin önü açıldı.
1977	ASEAN Tercihli Ticaret Anlaşması oluşturuldu.
1978	Kambiyo kontrolü tamamen serbestleştirildi. Yerleşiklerin, tüm para birimlerinde döviz alıp satmasının ve dövizle işlem yapmasının önü açıldı. Singapur Altın Borsası, Asya-Pasifik bölgesindeki ilk altın vadeli işlemler piyasası olarak faaliyete başladı.
1981	Singapur dolarının diğer ülke paraları ile ağırlıklandırılmış döviz sepetine göre izlenmesine başladı. 487 adet gümrük vergisi oranları %15'ten %5'e düşürüldü.
1984	ACU'ların, Japon Yeni cinsinden kıymetli mevduat sertifikaları ihraç etmelerine izin verildi.
1989	Singapur, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Forumu'nun (APEC) kurucu üyelerinden birisi oldu.
1990	Endonezya ve Malezya ile bir "büyüme üçgeni" girişimi başlatıldı.
1993	ASEAN serbest ticaret bölgesi için Ortak Etkin Tercihli Tarife (CEPT) programı başlatıldı.

Kaynak: Rumbaugh, 1995, s. 36.

Singapur'un ihracata dayalı sanayileşme stratejisi çok kısa sürede meyvelerini vermeye başlamıştır. 1988 yılında Singapur'un uluslararası ticaretinin değeri toplam GSYH'sinin üç katına ulaşmıştır. Singapur, 1965'teki bağımsızlıktan sadece çeyrek asır sonra bölgedeki en yüksek gelirli ülkelerden birine ve Güney Kore, Hong Kong ve

Tayvan ile birlikte “ihracata dayalı ekonomi”, “görelî eşit gelir dağılımı” ve “dış ticaret fazlalığı” ile karakterize edilen ve anılan bir ülke haline gelmiştir.

Hiç kuşku yok ki, Singapur, bağımsızlığından beri hedeflediği ihracata yönelik kalkınma stratejisini başarıyla uygulayabilmiştir. Öyle ki, 1960 yılında 1,1 milyar ABD doları olan mal ve hizmet ihracatını, 1970’de 2,4 milyar dolara, 1980’de 24 milyar dolara, 1990’da 64 milyar dolara, 2000’de 180 milyar dolara, 2010’da 474,8 milyar dolara ve 2019 yılında da 645,6 milyar dolara kadar yükseltmeyi başarmıştır. Singapur, 1972 yılında dünyanın en fazla ihracat yapan 27’nci ülkesi iken, 2010 yılında dünyanın ilk 10 ülkesi arasına yükselmiştir. 2010-2019 dönemi boyunca da 9, 10 ve 11’inci sıralarda yerini korumuştur¹⁴.

Singapur’un 2010’lu yıllarda elde ettiği bu başarıyı, sadece 5-5,7 milyon aralığındaki nüfusuyla gerçekleştirdiği dikkate alınırsa, bu başarının önemi daha da iyi anlaşılmaktadır. Ondan ötesi, böylesi olumlu bir gelişme başka önemli sonuçlara da işaret etmektedir. Bu kadar az nüfus ile elde edilen yüksek ihracat değerleri, Singapur’un ihracatının yükte hafif pahada ağır mallardan ve dolayısıyla katma-değeri yüksek ürünlerden oluştuğunu göstermektedir. Tablo 8’de de yer aldığı üzere, Singapur’un imalat sanayisi ihracatı içinde ileri teknoloji ürünlerinin payının %50’lerin üzerinde olması ve bu göstergede Singapur’un dünyanın ilk 5 ülkesi arasına girmesi, böyle bir sonucu tevsik etmektedir.

Tablo 10 yardımıyla Singapur’un 1965-1994 dönemindeki ihracat kompozisyonunun değişimi incelendiğinde, 2000’li yıllarda ulaşılan başarının ilk ipuçları açıkça görülmektedir. 1965 yılında orta ve ileri teknoloji ürünleri sayabileceğimiz, elektrikli makineler, kimyasallar ve ilaçlar, bilgisayar ve ofis ekipmanları ve iletişim ekipmanlarının toplam ihracat içindeki payı sadece %8,3 iken, 1975 yılında %26,7’ye, 1994 yılında da %68,3’e yükselmiştir.

¹⁴ https://www.theglobaleconomy.com/rankings/exports_dollars/ (Erişim Tarihi: 11.03.2021).

Tablo 10 Singapur'un İhracat Kompozisyonunun Değişimi (Petrol Hariç Toplam İhracat İçindeki Payı, %), 1965-1994

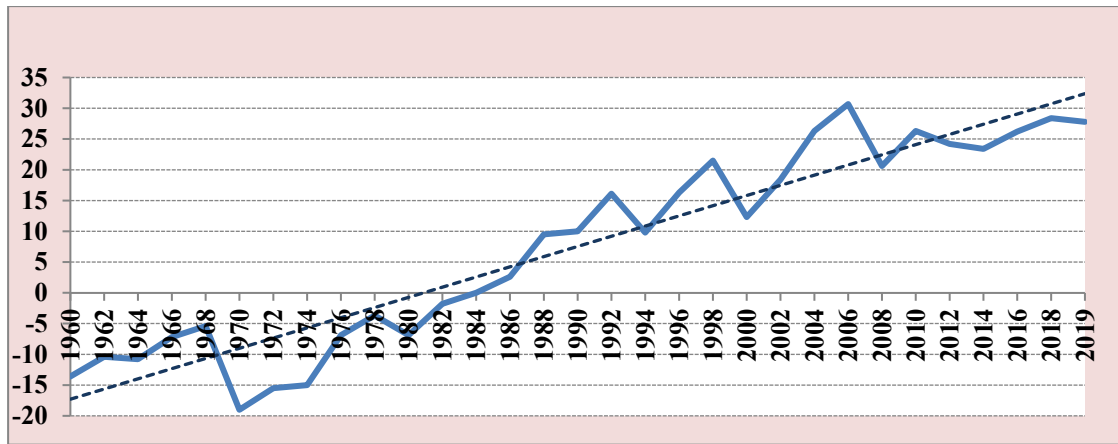
	1965	1975	1985	1994
Yiyecek	21,2	11,8	7,6	4,8
Tekstil, Giyim, Ayakkabı	9,1	7,8	6,5	4,0
Ahşap ve Kâğıt Ürünleri	1,3	3,1	2,4	1,0
Elektriksiz Makineler	4,6	8,6	8,6	7,5
Elektrikli Makineler	1,8	13,2	19,0	23,4
Kimyasallar ve İlaçlar	5,7	6,0	8,7	6,9
Bilgisayar ve Ofis Ekipmanları	0,3	2,6	9,3	27,6
İletişim Ekipmanları	0,5	4,9	8,6	10,4

Kaynak: UNCTAD, 1996, s. 118.

Singapur'da hız kesmeden süren yüksek ihracat artışları, 1960-2019 dönemi boyunca dış ticaret dengesinde çok keskin bir iyileşmeyle sonuçlanmıştır. 1983 yılına kadar sürekli dış ticaret açığı veren Singapur, bu tarihten sonra dış ticaret fazlası vermeye başlamış ve hatta bu fazlalık 2006 yılında GSYH'nin %30,6'sına kadar ulaşmıştır. 2000'li yılların tamamında ise dış ticaret fazlasının GSYH'ye oranı ortalama %25'lerde gerçekleşmiştir.

Aşağıda yer alan Grafik 3'ün eğilim çizgisinin eğimi, Singapur'un ihracata dayalı sanayileşme stratejisinde ulaştığı başarıyı açıkça ortaya koymaktadır.

Grafik 3 Singapur'un Dış Ticaret Dengesi/GSYH Oranı, % (1960-2019)

Kaynak: https://www.theglobaleconomy.com/Singapore/Trade_balance/ (Erişim Tarihi: 13.03.2021).

Not: Dış ticaret dengesinde, mal ve hizmet ihracatı ile mal ve hizmet ithalatının farkı dikkate alınmıştır.

Belirtmek gerekir ki, Singapur'un 1990'lı yıllara kadar ekonomik başarısı sadece yüksek ihracat rakamlarından oluşmamıştır. 1990'larda Singapur, uluslararası ticaret zekâsı sayesinde küresel bir finans, ticaret ve sanayi merkezi haline gelmeyi ve dünya ekonomisinin değişen taleplerine uyum sağlamayı her zaman başarmıştır. Örneğin, Singapur'da ekonominin en hızlı büyüyen sektörlerinden birisi olan uluslararası bankacılık ve finansal hizmetler sektörü, 1980'lerin sonlarında GSYH'nin yaklaşık %25'ine ulaşmıştır. Bankacılık işlemlerinin hacmindeki hızlı artışı, 1992 yılında Singapur'u Londra, New York ve Tokyo'dan sonra dünyanın en büyük dördüncü döviz piyasası haline getirmiştir. Yine 1980'lerin sonlarına doğru, Singapur ile Hong Kong, Tokyo'dan sonra Asya'nın en önemli iki finans merkezi haline gelmiştir (Hays, 2015).

3.2.4.2. Doğrudan Yabancı Yatırımların Önemi

Singapur'un 1960'lı ve 1970'li yıllardaki temel büyüme stratejisi, küresel ihracat pazarlarında üretim yapabilmek için çok uluslu şirketleri ülkeye çekmek üzerine odaklanmıştır. Doğal kaynak yoksunu olan Singapur'un bağımsızlığın ilk yıllarındaki acil ve temel hedefi istihdam artışı sağlamak olsa da, daha sonra çok uluslu şirketler eliyle doğrudan yabancı yatırımı hedefleme politikası ekonomik kalkınma stratejisinin bir parçası haline gelmiştir. Bu doğrultuda da Singapur hükümeti, çok uluslu şirketlere yatırım imkânı yaratmak amacıyla cömert vergi teşviklerini ve hibeleri etkin olarak kullanmıştır (Koh, 2006, s. 143).

İhracat eliyle istihdamı artırmak için, EDB tarafından 1967 yılında ihracat yapan üreticilere --düşük kurumlar vergisi oranları da dâhil olmak üzere-- bir dizi özel teşvikler yürürlüğe girmiştir. Bu politikalara, yine bu dönemde dünya ticaretindeki hızlı genişlemenin de eklenmesi, Singapur'a doğrudan yabancı yatırımların artmasıyla sonuçlanmıştır. Ağırlıklı olarak ABD kaynaklı olan yabancı yatırım artışından, hem imalat hem de finansal hizmetler sektörü yararlanmıştır. Bu yabancı yatırımlar sayesinde, elektronik, petrol arıtma, gemi onarımı ve tekstil sektörlerinin genişlemesi oldukça hızlı olmuş ve işsiz nüfusun istihdamına önemli katkı sağlamıştır.

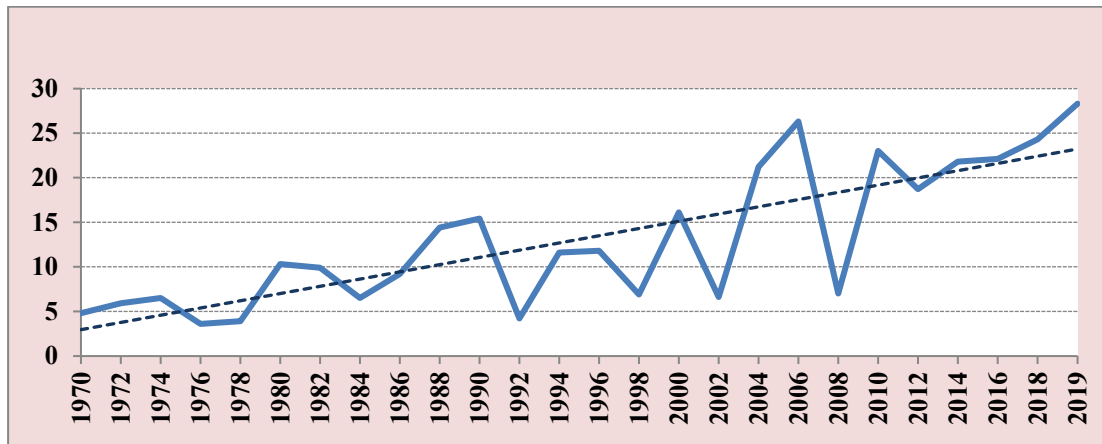
Belirtmek gerekir ki, bağımsızlığı takip eden yıllarda Singapur'un doğrudan yabancı yatırımları çekmek için bilinçli bir çapa göstermesi ve bu amaçla yabancı yatırımları teşvik etmesi, bir yandan ülkedeki imalat sanayinin büyük bir kısmının yabancılara ait olmasına, diğer yandan da yüksek derecede ihracata dayalı büyümeye neden olmuştur. Singapur'un gerekli yatırımı sağlamak için dünyanın çok uluslu şirketlerine güvenmesi, genel olarak Güneydoğu Asya bölgesine ve özellikle de komşu ülkelere olan bağımlılığının azalmasına yol açmıştır.

Singapur'da özellikle imalat ve finansal hizmetler sektörlerinin gelişiminde önemli bir rol oynayan doğrudan yabancı yatırımlar, 1980 ve 1991 yılları arasında sabit sermaye oluşumunun %25'inin ve imalat sanayi yatırımlarının %60'ından fazlasının sorumlusu olmuştur. 2001 yılına gelindiğinde ise, imalat sanayi üretiminin %75'i ve imalat sanayisi ihracatının %85'i yabancı şirketler tarafından gerçekleştirilir hale gelmiştir¹⁵.

Singapur'da doğrudan yabancı yatırımların GSYH içindeki payını gösteren Grafik 4 incelendiğinde, yabancı yatırımların 2000'li yıllarda hızla artışa geçtiği görülmektedir. 1970-2000 dönemi doğrudan yabancı yatırım oranı ortalaması %8,3 iken, 2000-2019 döneminde ortalama %19,6'ya yükselmiştir. 2010-2019 dönemi ortalaması ise %23'tür¹⁶. Daha dikkat çekici gelişme ise, adı geçen oranın 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşarak %28,3 gerçekleşmesidir. Bunun anlamı, 2019 yılında Singapur'a 105,4 milyar ABD doları doğrudan yabancı yatırım gerçekleştiğidir. Bu rakam, küçük bir şehir devleti için inanılmaz bir ekonomik başarıdır.

¹⁵ <https://www.geography.org.uk/teaching-resources/singapore-malaysia/The-role-of-Governments-in-shaping-economic-development-in-Singapore-and-Malaysia> (Erişim Tarihi: 15.03.2021).

¹⁶ Ortalamalar tarafımdan hesaplanmıştır.

Grafik 4 Singapur'da Doğrudan Yabancı Yatırımlar/GSYH Oranı, % (1970-2019)

Kaynak: https://www.theglobaleconomy.com/Singapore/Foreign_Direct_Investment/ (Erişim Tarihi: 16.03.2021).

3.3. Singapur'un Ekonomik Dalgalanmaların Üstesinden Gelebilmek Kapabiyeti

Singapur ekonomisi, 1965-2019 dönemi boyunca sadece üç kez negatif büyüme oranları ile karşı karşıya kalmıştır. Bağımsızlık sonrasında ilk resesyonu olarak kabul edilen 1985 yılında ekonomi %-0,6 oranında küçülmüştür. İkinci negatif büyüme oranı Asya Krizi esnasında gerçekleşmiş ve ekonomi 1998 yılında %-2,2 oranında daralmıştır. Son negatif büyüme oranı ise Mart 2000'de Dot-Com Balonu'nun patlamasından sonra gerçekleşmiş; 2001 yılında Singapur ekonomisi %-1,0 oranında küçülmüştür. ABD kaynaklı 2007/08 küresel krizinde Singapur'un büyüme oranı 2009 yılında %0,12'ye kadar düşmüş, negatif büyüme yaşanmamıştır. Küresel krizden hızla sıyrılmayı başaran Singapur, 2010 yılında %14,5 oranında büyüyerek dünyanın en fazla büyüyen 4'üncü ülkesi olarak kayıtlara geçmiştir.

3.3.1. 1985 Resesyonu

Singapur, bağımsızlık sonrası ilk büyük resesyonunu 1985 yılında yaşamıştır (Santhi ve Saravanakumar, 2020, ss. 447-448). 1984 yılında ekonominin yavaşlanması ilk uyarı işaretleri olsa da, hızla büyüyen inşaat sektörü sayesinde bu yavaşlama pek ciddiye alınmamıştır. Oysaki 1984 yılının sonlarına doğru inşaat sektörü çoktan doyma

noktasına gelmiş ve Singapur ekonomisini resesyona doğru yöneltmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda, 1985 yılının ikinci çeyreğinde büyüme oranı %1,4'e; üçüncü çeyrekte de %3,5'e kadar gerilemiş; son dört yılda ortalama %2,9 gerçekleşen işsizlik oranı Haziran 1985 tarihinde %4,1'e yükselmiştir.

Singapur'daki bu durgunluğa iç ve dış faktörlerin birleşimi yol açmıştır. Dış faktörlerin ilki, sanayileşmiş ülkelerin, özellikle de ABD'nin ekonomik yavaşlama eğilimine girmesi olmuştur. İkincisi, Singapur'da mal ve hizmetlere olan talep azalma eğilimine girmiştir. Örneğin Malezya, Singapur'dan satın alınan mallara %50 vergi koymuştur. Üçüncüsü ise, Singapur'da petrol arıtma ve gemi yapımı/onarımı gibi kilit endüstrilere yeni rakiplerin girmesi, bu önemli iş kollarında performansın düşmesine yol açmıştır. İnşaat sektöründeki durgunluk, yüksek yurt içi tasarruf oranları ve ekonomideki katılık, Singapur ekonomisinin daha da zayıflamasına yol açan iç faktörler arasında yer almıştır.

Resesyonu yenmek için Singapur hükümeti, Merkezi Tasarruf Fonu ve Beceri Geliştirme Fonu'ndaki (Skills Development Fund) işveren katkılarının azaltılması gibi bir dizi maliyet düşürücü önlemleri yürürlüğe koymuştur. Ayrıca, iki yıllık ücret kısıtlaması, gelir, kurumsal ve emlak vergilerinde indirim, daha düşük faiz oranlı kredi imkânı ve kamu harcamalarının artırılması gibi diğer önlemler de alınmıştır. Hükümet, özel sektörü ekonomik büyümenin yeni itici gücü olarak yönlendirmek için özelleştirme ve libelleştirme politikalarına hız vermiştir. Alınan bu tedbirler sayesinde 1986 yılının ortalarında hızlı bir toparlanma sürecine giren Singapur, aynı yıl %1,3, 1987 yılında da %10,8 oranında büyümeyi başarmıştır.

3.3.2. 1997/98 Asya Krizinin Etkileri

Singapur ekonomisi, Asyalı komşuları kadar olmasa da, 1997/98 Asya finansal krizinden çok fazla etkilenmiştir. 1997'de kaydedilen %8,3'lük yüksek büyüme oranını takiben 1998 yılında ekonomi %-2,2 oranında küçülmüş ve Singapur doları %25'ten

fazla değer kaybetmiştir. Esasen, Singapur'un sağlam ekonomik yapısı nedeniyle 1997/98 Asya krizinden çok az zarar görmesi beklenmiştir. Çünkü o tarihlerde Singapur, bütçe fazlası olan, güçlü bir para birimine ve döviz rezervlerine sahip, enflasyonun ve kamu borcunun düşük olduğu bir ülkeydi. Ancak, bütün bu olumlu göstergelere rağmen, finansal krizlerin yayılma etkisinden Singapur da nasibini almıştır.

Asya krizi sırasında birçok sektörde büyüme oranlarında düşüş yaşanmıştır: İmalat sektörü bir önceki yıl kaydedilen %4,5'lik büyüme oranı sonrasında 1998 yılında %-0,5 daralmıştır. Yine aynı dönemde, inşaat sektörünün büyüme oranı %15'ten %3,9'a düşmüştür. Finansal hizmetler sektörü de Asya krizinden en çok etkilenen sektörlerden biri olmuş ve sektör 1998 yılında %-7,4 oranında daralmıştır. Ulaştırma ve iletişim sektörlerinin yine aynı dönemde büyüme oranı %9,2'den %5,5'e gerilemiştir. Ayrıca, 1998 yılında sırasıyla %-4,1 ve %-7,5 daralan toptan ve perakende ticaret sektörü ile otel ve restoran sektörü Asya krizinden oldukça olumsuz etkilenmiştir. Büyüme oranlarındaki keskin düşüşler ise, 1997 yılında %2,5 olan işsizlik oranının 1998 yılında %3,4'e çıkmasına neden olmuş; 1997 yılında ortalama işsiz sayısı 34.800 kişi iken, 1998 yılında bu sayı ortalama 62.800'e yükselmiştir (Chew, 2006).

Singapur hükümeti, krizin olumsuz etkilerini azaltmak için 1998 yılında iki temel hedefe yönelmiştir. Bunlardan ilki, üretim maliyetlerini düşürmek; ikincisi ise bireyler ve hane halkları üzerindeki krizin etkilerini hafifletmektir. İşletme maliyetlerinin düşürülmesi için, ticari ve sınai mülklerde %15 oranında emlak vergisi indirimi, bazı araziler için beş yıla kadar emlak vergisi muafiyeti ve damga vergisinin kaldırılması gibi önlemler alınmıştır. Ayrıca, bireyler ve hane halklarına destek için kişisel gelir vergisinde %5 indirim yapılmıştır. Ancak, bölgesel ekonomik koşulların ve Singapur'un ekonomik görünümünün daha da kötüleşmesi, hükümeti, Haziran 1998'de 2 milyar Singapur doları değerinde bütçe dışı önlemler paketi açıklamaya itmiştir. Bu önlem paketi, ticari ve sınai mülkler için ek %40 emlak vergisi indirimi, çeşitli devlet

mülkleri için kira indirimleri ve daha düşük telekomünikasyon tarifelerini içermiştir. Singapur'un 1998'in ikinci yarısında resesyona girmesi, hükümeti 10,5 milyar Singapur doları değerinde başka bir paket açıklamaya yöneltmiştir. Bu yeni paketin amacı ise, işletme maliyetlerinin %15 azaltılması olmuştur. Bu paket, işverenlerin Merkezi Tasarruf Fonu katkı payının %10 oranında düşürülmesi, kurumlar vergisinde %10'luk bir indirim ve devletin kira, oran ve ücretlerinde kesintileri kapsamıştır (Chew, 2006).

Singapur ekonomisi 1999'un başlarında toparlanma belirtileri göstermeye başlamıştır. Aynı yılın ilk çeyreğinde imalat sektöründeki güçlü toparlanmanın da etkisiyle ekonomi pozitif büyümeye dönmüştür. Ekonomideki iyileşme yıl boyunca sürmüştür ve hükümetin 1999 yılı için %-1 ile %1 aralığındaki büyüme oranı tahmini %5,7 gerçekleşmiştir.

3.3.3. 2000 Dot-Com Balonu ve 2007/08 Küresel Krizi

Singapur, 1965-2019 dönemindeki üçüncü ve son negatif büyüme oranını 2001 yılında yaşamış ve ekonomisi %-1 oranında küçülmüştür. Hızlı kalkınma stratejisinin sınırına 2000'li yılların başlarında ulaşan Singapur, 2000-2002 döneminde küresel ekonomideki olumsuz şoklar nedeniyle toplam faktör verimlilik performansında bir düşüş yaşamıştır. Dot-Com Balonu'nun ¹⁷ Mart 2000'de patlamasından sonra, elektronik talebi ve teknoloji harcamalarındaki küresel yavaşlamanın 11 Eylül 2001 terör saldırısı ile birleşmesi, Singapur'daki elektronik üretimini ve bilgi ve iletişim teknolojileri hizmetleri sektörünü önemli ölçüde olumsuz etkilemiştir. Bütün bu olumsuz gelişmeler ise, 2001 yılında Singapur'un %-1 oranında daralmasına neden

¹⁷ Dot-Com Balonu, 2000 yılının Mart ayında teknoloji firmalarının bulunduğu borsa endeksi olan Nasdaq'daki senetlerin büyük değer kaybı yaşamasıyla sönen ekonomik balondur. Yaşanan kriz, gelişen bilgisayar ve internet teknolojilerine yatırım yapan risk sermayesi şirketlerinin yatırımlarının geri dönüşünü sağlayamamaları nedeniyle bu sektörlerden çekilmeleri sonucu yaşanmıştır. Yatırımlardaki bu azalma sebebiyle de hisse senetleri büyük oranlarda değer kaybetmiştir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dot-com_balonu. Erişim Tarihi: 15.03.2021).

olmuştur. 2002 ve 2003 yıllarında ortalama %4,2 büyüyen Singapur ekonomisi, 2004 yılında eski performansına geri dönerek %9,8 oranında büyüebilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 2007 yılında başlayan küresel kriz ise, Singapur'u 2008'in üçüncü çeyreğinde etkilemeye başlamış ve Singapur ekonomisi Doğu Asya'da resesyona yenik düşen ilk ülke olmuştur. 2007 yılında %9 büyümüş olan Singapur, küresel kriz nedeniyle 2008'de %1,8, 2009'da da %0,1 oranında büyüebilmiştir.

Küresel krizden çıkış yolu arayan Singapur hükümeti, Kasım 2008'de 2,9 milyar Singapur doları, Ocak 2009'da da 20,5 milyar Singapur doları yardım paketi açıklamıştır. Singapur Başbakan'ı Lee Hsien Loong'un Ağustos 2009'da "Singapur ekonomisi için en kötüsünün bittiğini" ve "fırtınanın geçtiğini" duyurmasıyla ekonomide iyileşme süreci başlamıştır. 2009 yılı Kasım ayında Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, durgunluğun etkili bir şekilde bittiğini ve 2010 yılında %3 ile %5 arasında bir büyüme oranı tahmin ettiklerini söylemiştir. Singapur'un 2010 yılı büyüme oranı ise, 1960-2020 döneminin tarihi rekoru olan %14,5 gerçekleşmiştir¹⁸!

4. SONUÇ

Singapur'un bağımsızlıktan önceki kalkınma anlayışı, üyesi olduğu federasyon için üretim yapan endüstrileri teşvik etmek ve onları ithal ikameci politikalar yardımıyla dış rekabete karşı korumak olmuştur. Ancak, bu politikaların işsizliği azaltma konusundaki başarısızlığı, bağımsızlığın kazanıldığı 1965 yılından sonra tek edilerek yatırım ve ihracat odaklı büyüme ve sanayileşme stratejisinin benimsenmesine yol açmıştır.

¹⁸ <https://eresources.nlb.gov.sg/history/events/3cacf256-82cc-4776-b7f8-83757723b502> (Erişim Tarihi: 15.03.2021).

Liberal dış ticaret politikaları ile sağlam makroekonomik politikaların birleşmesi, Singapur'a yönelen yabancı yatırımlarda önemli artışlara neden olmuş; böyle bir gelişme ise, sürdürülebilir uzun vadeli büyüme için gerekli koşulları yaratmıştır. Ayrıca, makroekonomik istikrar ile birlikte imalat sanayinin ihracat lehine gelişme göstermesi, yüksek ihracat birikimine, yüksek karlara, yüksek tasarruf oranlarına ve yüksek yatırımlara neden olmuştur.

Singapur'un kalkınma stratejisinin bir diğer önemli özelliği de, yoğun şekilde uygulanan endüstriyel teşvikler olmuştur. Özellikle yüksek büyüme potansiyeline sahip olduğu düşünülen sektör ve firmalara vergi teşviklerinin sağlanması, Singapur'un büyüme ve kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır. Singapur'un vergi avantajlarına ilaveten, düşük suç oranlarına, siyasi istikrara ve düşük maliyetli vasıflı işgücüne sahip olması, çoğu şirket tarafından bölgesel merkez olarak tercih edilmiştir. Bunun yanı sıra, dünyanın en iyi havalimanı olarak değerlendirilen Changi Havalimanı'nın verimliliği ve yine dünyanın en iyilerinden birisi olarak kabul edilen telekomünikasyon sistemi, Singapur üzerinde bir çekim merkezi yaratmıştır.

Singapur, imalat sanayi temelli ihracata dayalı büyüme stratejisi yardımıyla 2000'li yıllara kadar ekonomik kalkınmanın temellerini oluşturmuş ve belirli bir gelişmişlik düzeyini yakalamıştır. 2000'li yıllardan sonra bilgi ve inovasyon temelli ekonomi anlayışına yönelen Singapur, bu gelişmenin ilk adımlarını 1990'lı yılların başında atmıştır. Bu adımlardan en önemlisi de, ülkenin, araştırma kapasitesini geliştirmeye ve teknolojik altyapısını güçlendirmeye yönelmesi olmuştur. Bu doğrultuda, 1991 yılında ilk 5 yıllık Ulusal Teknoloji Planı hazırlanmıştır. 1991-2020 dönemi boyunca da, 6 adet teknolojiyi geliştirmeye yönelik plan kesintisiz uygulanmış ve bu planlara toplam 60,5 milyar Singapur doları Ar-Ge kaynağı aktarılmıştır. Dolayısıyla, Singapur'da 1995 yılı öncesinde gelişmiş ülkelere kıyasla düşük kalan Ar-Ge harcamaları bu tarihten sonra artmaya başlamıştır: Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı 1991 yılına kadar %1'in altında iken, 2008 yılında %2,6'ya kadar yükselmiştir.

Singapur'un Ar-Ge yatırımlarına ve teknolojiye ağırlık vermesi, Singapur'un ihracatı içinde bilgi teknolojisi ve ileri teknoloji içeren ürünlerin payının hızla artmasına yol açmıştır. Öyle ki, Singapur, bu iki ürün grubunun ihracat içindeki payı bakımından 2000'li yıllar boyunca sürekli dünyanın ilk 5 ülkesi arasında yer almıştır. Bütün bu olumlu gelişmelerin ekonomiye nihai yansıması ise, 2000'li yıllarda artarak süren dış ticaret fazlası olmuş ve dış ticaret fazlasının GSYH içindeki payı 2005 yılından sonra %30'a yavaşmıştır.

Singapur'un başarısının altında yatan sosyoekonomik faktörler arasında ise, sağlam bir altyapının varlığı, kamunun etkinliği, yolsuzluklarla sıkı mücadele, eğitim ve sağlık sektörüne verilen önem, diğer ülke deneyimlerinden yararlanma ve belki de en önemlisi, devlet yönetiminde liyakate, yani meritokrasiye verilen önem olmuştur.

Singapur, 2010'lu yıllardan sonra da ekonomik büyüme ve iyi bir yaşam ortamı oluşturma hedeflerine devam etmiştir. Örneğin, 2009 yılında başlatılan Singapur Sürdürülebilir Plan'ı, Singapur'un, hava kalitesi, ulaşım, iklim değişikliği, enerji verimliliği, atık su, doğa koruma, su alanlarının sağlanması ve halk sağlığı gibi sürdürülebilirliğin birçok yönünü kapsamıştır. Bunun yanı sıra, bilgiye dayalı bir ekonomi olma hedefine ulaşmak isteyen Singapur, biyoteknolojinin gelişimine de yoğun bir şekilde yatırım yapmaktadır.

Günümüzde Singapur'da imalat sanayisi ve hizmet sektörü, Singapur'un yüksek katma değerli ekonomisinin temel sacayakları olmaya devam etmektedir. Özellikle elektronik ve hassas mühendislik sektörleri, Singapur'un 2018 yılında %3,4 büyümesine katkı sağlayan temel sektörler arasındadır. Bunun yanı sıra, yıllık %6,0 büyüyen bilgi ve iletişim sektörü ile yine yıllık %5,9 büyüyen finans ve sigorta hizmetleri sektörü, Singapur ekonomisinin büyümesine katkı sağlayan en önemli hizmet sektörleri arasındadır¹⁹.

¹⁹ <https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview#:~:text=Singapore%20is%20a%20high%20income,the%20world's%20most%20competitive%20economies> (Erişim Tarihi: 18.03.2021).

Dünya Bankası'nın 2018 yılında yayınladığı Beşeri Sermaye Endeksi'ne (Human Capital Index/HCI) göre Singapur, beşeri sermayenin gelişiminde 0,88 puanıyla 157 ülke arasından dünyanın en iyi ülkesi olarak kabul edilmiştir. Mevcut sağlık ve eğitim sonuçlarındaki gelişmelerin verimliliği nasıl şekillendirdiğini belirlemek için tasarlanan endeks, ülkelerin eğitim ve sağlık eksikliği nedeniyle ne kadar sermaye kaybettiğini de ölçmektedir²⁰.

Özetle Singapur, hükümetten gelen güçlü mali destek ve sürekli eğitim yoluyla işgücünü güçlendirmeye ve insanına değer vermeye devam etmektedir. Beşeri Sermaye Endeksi'nin sonucu da bunun açık bir yansımasıdır.

Kaynakça

- Carling, R. G. (1995). Labor Market Policies, *Singapore: A Case Study in Rapid Development* içinde, Kenneth Bercuson (Ed.), *IMF Occasional Paper, No:119*, 20-27.
- Chew, V. (2009). Asian Financial Crisis (1997–1998), Erişim: https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_1530_2009-06-09.html (Erişim Tarihi: 15.02.2021).
- Edison, M. (2011). Technological Universities as Source of Innovation, Research, Knowledge Transfer and Entrepreneurship to Generate Competitive Advantages for their Territories. https://www.slideshare.net/morpheus_co/technological-universities-as-source-of-innovation-seeram-ramakrishna (Erişim Tarihi: 15.02.2021).
- Elkan, R. V. (1995a). Accounting for Growth in Singapore, *Singapore: A Case Study in Rapid Development* içinde, Kenneth Bercuson (Ed), *IMF Occasional Paper, No:119*, 4-10.
- Elkan, R. V. (1995b). Singapore's Development Strategy, *Singapore: A Case Study in Rapid Development* içinde, Kenneth Bercuson (Ed), *IMF Occasional Paper, No:119*, 11-18.
- Hays, J. (2015). Economic History of Singapore. http://factsanddetails.com/southeast-asia/Singapore/sub5_7c/entry-3782.html (Erişim Tarihi: 17.02.2021).
- Husain, A. M. (1995). Determinants of Private Saving in Singapore, *Singapore: A Case Study in Rapid Development* içinde, Kenneth Bercuson (Ed.), *IMF Occasional Paper, No:119*, 42-50.

²⁰<https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2018/10/18/human-capital-index-and-components-2018> (Erişim Tarihi: 18.03.2021).

- Koh, W. T. H. (2006). Singapore's Transition to Innovation-based Economic Growth: Infrastructure, Institutions and Government's Role, *R&D Management*. 36, (2), , 143-160.
- Lim, L. (2013). Singapore's Success: After the Miracle, In Handbook of Emerging Economies, 203-226. <https://relooney.com/NS3040/Chapter-11-Singapore.pdf> (Erişim Tarihi: 19.02.2021).
- Müller, A. (1997). The Government in the Economic History of Singapore, *South African Journal of Economic History, Cilt:12/1-2*, 54-76.
- Quah, J. S.T (2018). Why Singapore Works: Five Secrets of Singapore's Success, *Public Administration and Policy, Cilt: 21*, No: 1, 5-21.
- Rumbaugh, T. (1995). Singapore's Experience as an Open Economy, *Singapore: A Case Study in Rapid Development* içinde, Kenneth Bercuson (Ed.), *IMF Occasional Paper, No:119*, 34-39.
- Santhi, S. ve Saravanakumar, A. (2020). The Economic Development of Singapore: A Historical Perspective, *Aut Aut Research Journal, Cilt: XI, Sayı:7*, 441-459.
- UNCTAD (1996). *Trade and Development Report*, 1996, Cenevre, 1-180.
- Watkins, T. (2020). History of Singapore: How Singapore Came to Develop Its High Tech Industry. <https://www.sjsu.edu/faculty/watkins/singapore.htm> (Erişim Tarihi: 01.03.2021).
- WB (2018). Human Capital Index and Components, 2018, <https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2018/10/18/human-capital-index-and-components-2018> (Erişim Tarihi: 01.03.2021).
- WB (2019). The World Bank In Singapor, <https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview#:~:text=Singapore%20is%20a%20high%2Dincome,the%20world's%20most%20competitive%20economies> (Erişim Tarihi: 03.03.2021).
- WB (2020). Integrating Human Capital into National Development Planning in Singapore. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34212> (Erişim Tarihi: 04.03.2021).
- Weiss, J. (2005). Export Growth and Industrial Policy: Lessons from the East Asian Miracle Experience, *ADB Institute Discussion Paper, No:26*, 1-35.

Extensive Summary

Fundamental Dynamics of Singapore's Economic Miracle: 1965-1995

Introduction

Sixty years ago, Singapore was an undeveloped country with a GDP per capita of less than US\$500. It was known for its opium dens, gang-ridden streets, fetid slums and racial tensions. After separating from Malaysia and becoming independent in 1965, it was a city-state with a small domestic market, an unemployment rate of 14% on average and half the population was illiterate.

Results

When Singapore became independent in August 1965, Prime Minister Lee Kuan Yew was concerned about Singapore's survival. In his memoirs, Lee (2000) wrote: "We had been asked to leave Malaysia and go our own way with no signposts to our next destination. We faced tremendous odds with an improbable chance of survival. [...] On that 9th day of August 1965, I started out with great trepidation on a journey along an unmarked road to an unknown destination" (Quah, 2018, s. 5).

Lee's superior state administration demonstrated that these concerns were unnecessary, and after Singapore became independent, it managed to increase its Gross Domestic Product (GDP) by an average of 7.7% annually and 9.2% in its first 25 years. The source of the rapid industrialization and growth that emerged after the 1960s was

exports based on the manufacturing industry. Singapore, which reached full employment in a very short time in the early 1970s, took its place among the newly industrializing economies of Asia such as Hong Kong, South Korea and Taiwan in about ten years.

Conclusion

Singapore has achieved this remarkable growth through embracing globalization, free market capitalism while emphasizing the importance of education and following strict pragmatic government policies. In addition, the combination of liberal foreign trade policies and sound macroeconomic policies has led to significant increases in foreign investment in Singapore. This has created the necessary conditions for sustainable long-term growth.

Another important feature of Singapore's development strategy has been the extensive provision of industrial incentives. Providing tax incentives to sectors and companies that are considered to have high growth potential has played an important role in Singapore's growth and development.

While benefiting from the experiences of other countries, Singapore's success is due to some socioeconomic factors that underlie the existence of a solid infrastructure, effectiveness of the public, fight against corruption, importance given to the education and health sector and perhaps most importantly, the importance given to merit, namely meritocracy, in the state administration.

Today, Singapore is one of the world's fastest growing economies. Its GDP per capita rose to US\$65,000 in 2019, making it the ninth highest in the world. In addition, it also ranks high globally in many private sector comparative indices, such as for competitiveness, economic freedom, business environment, science and mathematics education and some others. For a country that lacks territory and natural resources, Singapore's economic ascension is quite remarkable.

As a final word, we can say that Singapore has worked hard to educate its people and has also greatly valued its people.

Declaration of Conflicting Interests

The authors declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author Contributions

Authors contributed equally to this work.

Approval of Ethics Committee

Ethics Committee approval is not required for this article.

Ethical Standards

In all processes of the article, it was acted in accordance with the principles of research and publication ethics.